

Triodos Bank N.V.

Minimumeisen

September 2025

Minimumeisen

Sinds haar oprichting in 1980 zet de Triodos Bank zich in voor een samenleving die de kwaliteit van leven voor iedereen beschermt en bevordert en waarin menselijke waardigheid centraal staat. De Triodos Bank stelt particulieren, organisaties en bedrijven in staat hun geld te gebruiken op een manier die mens en milieu ten goede komen. De bank bevordert duurzame ontwikkeling door haar klanten duurzame financiële producten en hoogwaardige diensten aan te bieden.

Onze missie - geld op een bewuste manier gebruiken om een positieve ontwikkeling in de samenleving tot stand te brengen, waarbij de menselijke waardigheid centraal staat - is sinds onze oprichting een leidend beginsel geweest en heeft veel weerklank gevonden in de samenleving en de financiële sector.

Reikwijdte van dit document

De minimumeisen van Triodos Bank zijn de absolute minimumeisen die Triodos Bank hanteert met betrekking tot al haar directe beleggingsactiviteiten en kredietovereenkomsten. De minimumeisen van Triodos Bank worden ten minste om de twee jaar herzien en bijgewerkt, dus de verwachtingen en criteria kunnen veranderen tijdens de looptijd van bestaande financieringsverplichtingen met klanten en investeringen. Over het algemeen geldt een bijgewerkte versie van de minimumnormen vanaf de publicatiedatum voor zowel nieuwe als bestaande klanten en investeringen. Als contractuele verplichtingen, de looptijd van de investering of een herfinanciering binnen een bestaande klantrelatie echter onmiddellijke implementatie verhinderen, worden de relevante gewijzigde criteria mogelijk niet meteen toegepast. Niettemin verwachten we dat onze klanten en investeringen in de loop van de tijd geleidelijk aan zullen worden afgestemd op de bijgewerkte eisen, volgens het evenredigheidsbeginsel. De minimumeisen vormen ook de basis voor de aanvaardingscriteria voor de lopende bank- en spaarrekeningen van zakelijke cliënten, voor leveranciers en daar de leveranciers van, en voor de betrekkingen met de beleggingswereld.

De minimumeisen houden rekening met maatschappelijk verantwoord ondernemen en verantwoordingsplicht in eigendoms- en joint venture-structuren en worden toegepast op basis van redelijkheid en evenredigheid, met als voornaamste doel onredelijke eisen voor onze kleinste cliënten te voorkomen. Hoewel de aandeelhouders van beoordeelde investeringsmaatschappijen en zakenpartners buiten

het toepassingsgebied van de minimumnormen vallen, moeten alle partijen waarmee Triodos Bank samenwerkt (de geest van) de minimumeisen van Triodos Bank respecteren (ook wel 'in aanmerking komende personen' genoemd), maar personen zoals uiteindelijke begunstigden zijn niet onderworpen aan een beoordeling op basis van de minimumnormen. Houd er rekening mee dat zelfs als een bedrijf in strikte zin aan de minimumnormen zou voldoen, het toch kan worden afgewezen op basis van algemene bezwaren of reputatierisico's. Waar de relaties van onze klant relevant zijn (bijvoorbeeld in de toeleveringsketen), wordt dit specifiek vermeld in de minimumeisen.

De minimumeisen zijn gebaseerd op onze waarden. Voor alle financiële activiteiten van Triodos Bank zijn de minimumeisen verankerd in de financierings- en beleggingsprocessen. Waar relevant en mogelijk passen wij ook normen uit de sector toe, bijvoorbeeld de IFC Performance Standards voor fondsen voor financiële inclusiviteit en hernieuwbare energieprojecten in opkomende markten. Als wij in dit document verwijzen naar 'ondernemingen', dan bedoelen wij hiermee onze zakelijke klanten, instellingen, NGO's, stichtingen, leveranciers en andere organisaties die wij financieren. Het betreft al onze zakelijke klanten en directe investeringsklanten en gefinancierde projecten, alsook beursgenoteerde ondernemingen via speciale investeringsfondsen. De geopolitieke risico's van bedrijven worden beoordeeld met behulp van de interne tool voor landenrisico's. Wat betreft investeringen via staats schulden moeten landen (en hun regio's) vrij zijn van internationale (EU- en VN-) sancties. Bovendien moeten landen belangrijke verdragen hebben ondertekend en geratificeerd om in aanmerking te komen voor investeringen in staats schulden. De lijst met verdragen is te vinden in de bijlage.

Markt en kernactiviteiten

Triodos Bank werkt aan haar missie in drie kerndivisies. Triodos Bank, de spaar- en krediettak, actief in Nederland, België, Duitsland, Spanje en het Verenigd Koninkrijk; Triodos Investment Management, wereldwijd actief als impactinvesteerder; en Triodos Regenerative Money Centre, dat baanbrekende initiatieven ondersteunt die katalyseren, gemeenschappen opbouwen en veranderingen teweegbrengen ten gunste van ecosystemen, mensen en de samenleving, voornamelijk via donaties en katalytisch geld.

Triodos wil haar missie als duurzame bank op drie manieren realiseren:

Als een waardengedreven dienstverlener: Klanten willen niet alleen duurzame producten en diensten, maar ook eerlijke prijzen en een betrouwbare service. Triodos Bank wil met haar aanbod van producten en diensten duurzame ontwikkeling bevorderen. En zij doet dit binnen het kader van betekenisvolle, transparante relaties met haar klanten en de ondernemingen waarin we investeren.

Als relatiebank en investment manager:

De dienstverlening van Triodos Bank is gebaseerd op het verdiepen en ontwikkelen van langetermijnrelaties met haar klanten en beleggingen. Relaties worden onderhouden via verschillende online en offline kanalen, waaronder kantoren waar klanten collega's persoonlijk ontmoeten en op community evenementen. Via onze fondsen bouwen wij langetermijnrelaties op met de ondernemingen waarin we investeren. Triodos Bank streeft naar een brede klantenbasis die nauw verbonden is met haar missie - een combinatie van particuliere en zakelijke klanten die er bewust voor hebben gekozen om bij Triodos Bank te bankieren. Hoe dit precies in zijn werk gaat, verschilt van land tot land. De diensten van de bank hebben zich in elk van de landen waar zij werkzaam is op verschillende wijze ontwikkeld, afhankelijk van het ontwikkelingsstadium van de bankidentiteit in kwestie.

Als voortrekker in duurzame financiering: Triodos Bank wil niet alleen het bewust omgaan met geld bevorderen binnen haar eigen organisatie, maar ook in de financiële sector als geheel. Zij stimuleert het publieke debat als voortrekker van waardengedreven bankieren en impactbeleggen die de economie kan transformeren.

Onze strategie

Finance Change - Change Finance

Triodos Bank wil verandering financieren en geld laten werken om positieve maatschappelijke, ecologische en culturele verandering te bewerkstelligen. Om ervoor te zorgen dat ze deze gebieden positief beïnvloedt, wil zij investeren in bedrijven met een positieve impact en gebruik maken van het 'echte' geld dat spaarders en beleggers aan de bank toevertrouwen. Daarnaast verkent Triodos Bank nieuwe financieringsmodellen en nieuwe manieren om geld aan te trekken voor baanbrekende ideeën. Triodos Bank wil ook invloed uitoefenen op de financiële sector om de manier van financieren te veranderen door transparanter, diverser en duurzamer te worden.

In essentie streeft Triodos Bank naar een maximale positieve impact, waarbij winstgevendheid slechts

een middel is om een duurzaam doel te bereiken. Winst kan en wordt - op grote schaal - beschouwd als een maatstaf voor bedrijfsprestaties. Het zegt echter niets over de werkelijke impact van de producten, diensten en activiteiten van een bedrijf.

Triodos Bank verbindt spaarders en beleggers die de wereld willen veranderen met duurzame ondernemers, organisaties en bedrijven in geselecteerde sectoren. Wij hebben een track record opgebouwd in het financieren van organisaties die bijdragen aan het maken van een positieve impact.

Milieu. Triodos Bank vindt dat winst niet ten koste hoeft te gaan van het milieu. Daarom helpen wij onze klanten om een positief verschil voor te maken voor de omgeving die we met elkaar delen.

Cultuur. Triodos Bank gelooft dat cultuur een sterke kracht is om positieve verandering tot stand te brengen, waarmee creativiteit en innovatie in het bedrijfsleven en mogelijkheden voor persoonlijke ontwikkeling worden gestimuleerd.

Maatschappelijk. De maatschappelijke ondernemingen die wij financieren, werken aan de verbetering en verrijking van het leven van miljoenen mensen. Deze ondernemingen pakken ongelijkheid en onrecht aan en ontwikkelen zo sterke gemeenschappen.

Aanpak

Als waardengedreven bank stelt Triodos eerst de positieve en negatieve gevolgen van een activiteit vast, voordat zij de beslissing neemt om te financieren of te schenken. Vervolgens wordt het risico en het rendement beoordeeld.

Impact, risico en rendement verhouden zich als volgt tot elkaar:

Impact

Wij willen een duurzame impact maken. Als we het over impact hebben, gaat het erom wat onze handelingen, met name financiering en investeringen, concreet betekenen voor mensen en voor onze planeet. Impact betekent het effect dat onze financiële beslissingen hebben op de buitenwereld, niet alleen op transactieniveau, maar ook op het niveau van maatschappelijke en ecologische systemen. De gevolgen kunnen positief en/of negatief zijn. Triodos Bank streeft ernaar om positieve resultaten neer te zetten. Met de minimumeisen willen wij negatieve impact vermijden.

Risico

Omdat ons uitgangspunt is om op lange termijn meer impact te sorteren, is het van essentieel

belang dat wij financieel veerkrachtig zijn. Daarom concentreren wij ons op het aanhouden van een krediet- en beleggingsportefeuille van constante hoge kwaliteit. Door minimumeisen toe te passen, sluiten wij de meeste duurzaamheidsrisico's zoals die door de regelgevers zijn gedefinieerd uit.

Rendement

Wij zijn erin geslaagd over een langere periode stabiele, eerlijke rendementen te behalen. Voor ons zijn financiële prestaties belangrijk omdat een veerkrachtige financiële instelling essentieel is voor het bewerkstelligen van blijvende, duurzame verandering.

De aanpak van Triodos Bank om een positieve impact te bereiken houdt in:

- Het identificeren van duurzame activiteiten en initiatieven, bedrijven, organisaties en projecten die Triodos Bank kan financieren, waarin wij kunnen investeren of die wij kunnen ondersteunen met donaties of katalytisch geld.
- Het selecteren van bedrijven, organisaties en projecten die de beoogde positieve maatschappelijke, culturele of ecologische impact zullen opleveren.
- Het evalueren van de beweegredenen van de mensen die betrokken zijn bij bedrijven, organisaties en projecten, alsook van de haalbaarheid van hun doelstellingen en hun vermogen om deze te verwezenlijken.
- Het ervoor zorgen dat klanten, bedrijven, organisaties en projecten die wij financieren aan de minimumeisen voldoen en blijven voldoen, waardoor de mogelijke negatieve impact - volgens de waarden van Triodos Bank - van deze bedrijven, organisaties en projecten voor mensen en planeet tot een minimum wordt beperkt.
- Het financieren en ondersteunen van gezonde ondernemingen, activiteiten en projecten die in duidelijk omschreven behoeften voorzien.

Uitgesloten producten en processen

Duurzaam financieren vereist keuzes; heel bewuste keuzes over wat Triodos Bank financiert en waarin zij investeert, en wat werkelijk bijdraagt aan een duurzame toekomst. Dit proces vereist ook duidelijke grenzen met betrekking tot wat Triodos Bank kan financieren. Triodos Bank acht sommige beleggingen, producten, processen en activiteiten onverenigbaar met een duurzame toekomst. Daarom heeft Triodos Bank minimumeisen vastgesteld waarin duidelijk wordt uitgelegd bij welke producten, processen en activiteiten Triodos Bank niet betrokken wil zijn.

Dit document geeft een overzicht van deze grenzen en bevat (gedeeltelijke) uitsluitingen die logischerwijs uit onze aanpak voortvloeien. Deze uitsluitingen worden beschreven en gecategoriseerd binnen de volgende onderwerpen:

Menselijke waardigheid

Triodos Bank heeft minimumeisen vastgesteld met betrekking tot alcohol en cannabis, gokken, tabak en wapens, mensenrechten, arbeidsrechten, conflictmineralen en pornografie en sekswerk.

Milieubewustzijn

Triodos Bank heeft minimumeisen vastgesteld met betrekking tot dierproeven, veehouderij en dierenwelzijn, visserij en aquacultuur, handel in bedreigde diersoorten, bont en speciaal leer (dieren), biodiversiteit, ontbossing, energie, genetische manipulatie, gevaarlijke stoffen, vervuiling, natuurlijke hulpbronnen en water (milieu).

Governance bewustzijn

Triodos heeft minimumeisen vastgesteld met betrekking tot accounting en beloning, corruptie, belastingen en overtreding van wetgeving.

Uitgangspunten

Triodos Bank hanteert een holistische benadering, wat betekent dat het maken van keuzes niet altijd eenvoudig is. Daarom passen wij de volgende beginselen toe in ons due diligence- en besluitvormingsproces.

Nultolerantie en maximumdrempels

Sommige van de vele hulpbronnen en producten die bedrijven gebruiken, vervaardigen of verkopen zijn niet in lijn met onze ambities op het vlak van positieve impact. Voor deze producten past Triodos Bank twee verschillende benaderingen toe. Voor betrokkenheid bij echt niet-duurzame producten hanteert Triodos Bank een nultolerantiebeleid (bijvoorbeeld met betrekking tot wapens en kernenergie). Het verwerven van inkomsten uit de productie van dergelijke producten leidt tot uitsluiting van financiering of investering. Voor andere producten gelden maximale opbrengstdrempels om het risico tot een minimum te beperken (bijvoorbeeld verkoop van tabaksproducten). Een onderneming of activiteit die de vastgestelde drempel overschrijdt, laat een strategische keuze voor betrokkenheid zien en wordt daarom uitgesloten van financiering of investering. Bij fondsen voor financiële inclusiviteit (aangeboden door Triodos Investment Management) werpen wij drempels op voor de portefeuille van de instelling, in plaats van voor de inkomsten van de instelling, vanwege de indirecte blootstelling. Deze fondsen financieren voornamelijk financiële

intermediairs en steeds meer kleine en middelgrote ondernemingen en fintechbedrijven. Meer gedetailleerde richtlijnen worden gegeven in het hoofdstuk over het beleid van Triodos Bank in de praktijk.

Vorzorgsmaatregelen

Triodos Bank hanteert ook een (op normen gebaseerde) voorzorgsbenadering om het risico op negatieve impact tot een minimum te beperken. Deze aanpak wordt gebruikt om randvoorwaarden te stellen aan bedrijven die actief zijn in sectoren met een verhoogd duurzaamheidsrisico, zoals mensenrechtenschendingen of een hoge uitstoot van broeikasgassen. De voorzorgsvereisten hebben betrekking op de onderbouwing van het beleid, programma's¹ en prestatiegegevens waarmee bedrijven/klanten of leveranciers hun bewustzijn en hun streven tonen om betrokkenheid bij onregelmatigheden en negatieve effecten van hun activiteiten te voorkomen en te beheersen. Ondernemingen die niet de vereiste voorzorgsbenadering volgen, kunnen van financiering of investeringen worden uitgesloten. Triodos Bank moedigt haar relaties aan om preventieplannen te ontwikkelen. Waar wij vertrouwen op internationale kaders en overheidsregulering, blijft Triodos Bank ook haar eigen strikte due diligence- en selectieproces toepassen.

Proportionaliteit

Alle ondernemingen die wij financieren of waarin wij investeren, worden gescreend op onze minimumeisen. Wij passen de uitsluitingen onbevooroordeeld toe op alle directe leningen en beleggingen. Triodos Bank past de voorzorgsmaatregelen proportioneel en redelijk toe. Dit betekent dat wij rekening houden met het type klant, project of onderneming waarin wij investeren (bijvoorbeeld qua omvang en type producten), de lokale context en het type financiering. Wij passen de voorzorgsmaatregel ook proportioneel en redelijk toe wanneer wij naar deelnemingen en financiële relaties met derden kijken. Triodos Bank wil voorkomen dat bijvoorbeeld mkb- of microfinancieringsklanten worden geconfronteerd met onredelijke beleidseisen gebaseerd op internationale normen die gelden voor multinationale ondernemingen. Als algemene regel bij deze beoordeling baseren we ons op de definitie van de Europese Commissie van een 'grote onderneming' als elke onderneming die niet valt onder de categorieën micro-, kleine, middelgrote of kleine

1. Programma's kunnen onder meer bestaan uit opleiding en onderwijs, specifieke normen of richtlijnen, targets, projecten om externe effecten te verminderen, te ondervangen of te voorkomen, meetinstrumenten en concrete stappen om beleid te handhaven en te ondersteunen

midcap-ondernemingen², tenzij lokale normen of omstandigheden sterke redenen geven om van deze classificatie af te wijken.

Controversiële kwesties

Ondernemingen die goede normen hanteren, kunnen zich nog steeds onethisch gedragen, door zich niet conform hun eigen normen te gedragen. Ondernemingen kunnen betrokken raken bij conflicten en onregelmatigheden die samenhangen met duurzaamheidsvraagstukken, wat de afstemming met de missie van Triodos Bank ondermijnt. Daarom maken controversiële kwesties altijd deel uit van onze beoordeling van ondernemingen (ook als ze niet specifiek bij elk onderwerp worden vermeld) en kunnen ze leiden tot het beëindigen van zakenrelaties of desinvestering. Ernstige of veelvuldige onregelmatigheden, bijvoorbeeld in verband met vervuiling, kunnen leiden tot uitsluiting van de belegging of cliënt.

Het volgende deel belicht drie onderwerpen - menselijke waardigheid, milieu en governance - die betrekking hebben op de minimumeisen van Triodos Bank in overeenstemming met de waarden, overtuigingen en leidende beginselen.

Menselijke waardigheid

Een van de belangrijkste ambities van Triodos Bank is het bevorderen van de menselijke waardigheid en het centraal stellen van de kwaliteit van leven van mensen. Daarom hebben wij minimumeisen ontwikkeld voor producten die een gevaar vormen voor de waardigheid, gezondheid en veiligheid van mensen, en voor de bescherming van mensenrechten en de rechten van werknemers.

Veiligheid en gezondheid

Gezondheid en veiligheid worden beschouwd als fundamentele aspecten voor de kwaliteit van leven. Triodos Bank heeft minimumeisen ontwikkeld ten aanzien van bedrijven die betrokken zijn bij producten of diensten die de gezondheid en veiligheid van mensen kunnen schaden. Deze producten of diensten omvatten onder meer alcohol, gokproducten, pornografie, tabak en wapens.

2. Grote ondernemingen, zoals gedefinieerd door de Europese Commissie, zijn alle ondernemingen die niet vallen onder de categorieën micro-, kleine, middelgrote of kleine midcap-ondernemingen. Micro-, kleine en middelgrote ondernemingen, zoals gedefinieerd door de Europese Commissie, zijn organisaties met minder dan 250 werknemers en minder dan 50 miljoen euro omzet of 43 miljoen euro balanstotaal. Kleine midcap-ondernemingen hebben tussen 250 en 749 werknemers, een omzet van 50-150 miljoen euro of een balanstotaal van minder dan 129 miljoen euro.

Alcohol en cannabis

Alcohol en cannabis³ hebben verslavende eigenschappen die het beoordelingsvermogen, de stemming en de lichamelijke coördinatie aantasten. De (recreatief) consumptie van alcoholische dranken en cannabis kan ernstige gevolgen hebben voor de gezondheid, het welzijn en de verantwoordingsplicht van mensen. Consumptie van alcoholische dranken is in vele samenlevingen algemeen aanvaard en wordt beschouwd als een belangrijk onderdeel bij bepaalde maatschappelijke activiteiten. Dit is niet het geval voor cannabis; de acceptatie en legalisering van recreatief gebruik van cannabis neemt echter toe. Triodos Bank definieert betrokkenheid bij alcohol en cannabis als actieve deelname in de productie, marketing of verkoop van alcoholische dranken en (recreatieve) cannabisproducten.

Wat wij geloven

- Individuen hebben het recht om hun vrije tijd te besteden op de manier zoals zij willen, met inbegrip van het drinken van alcohol of het gebruik van cannabis, voor zover dit legaal is en geen negatieve gevolgen heeft voor anderen of het milieu.
- Kleinschalige productie van alcoholische dranken kan deel uitmaken van het cultureel erfgoed, tradities in stand houden en een belangrijke rol spelen voor de lokale landbouw en economie.
- (Overmatig) alcohol- en cannabisconsumptie heeft negatieve gevolgen voor de gezondheid en het welzijn van individuen, hun gezinnen en de samenleving in het algemeen, en kan bijzonder schadelijk zijn voor kinderen. De consumptie van alcoholische dranken en cannabisproducten kan ook leiden tot asociaal gedrag zoals rijden onder invloed.
- De gezondheid van minderjarigen en kwetsbare personen kan onevenredig zwaar worden getroffen door overmatig alcohol- en cannabisgebruik.
- De inkoop van cannabisproducten blijft problematisch vanwege moeilijkheden bij het controleren van de herkomst en kwaliteit van het product. Zelfs in gelegaliseerde markten kan illegale cannabis in legitieme toeleveringsketens terechtkomen. De illegale cannabistoelevering wordt vaak gecontroleerd door georganiseerde misdaadnetwerken, die zich mogelijk bezighouden met geweld, uitbuiting en milieuschade, zoals illegale teelt in beschermde gebieden.
- Deze minimumnorm is van toepassing op de recreatieve consumptie van alcoholische dranken en legale cannabis. Wij maken ons geen zorgen over het medisch gebruik van op

alcohol gebaseerde producten, cannabis en cannabinoïden via legale kanalen, het gebruik van alcohol in schoonmaakmiddelen en het gebruik van cannabisplanten voor de productie van natuurlijke vezels (hennep).

Leidend beginsel: Triodos Bank financiert geen of belegt niet in bedrijven die betrokken zijn bij de productie en verkoop van alcohol en cannabis, die geen verantwoordelijkheid tonen met betrekking tot alcohol- en cannabisgebruik en -misbruik en de negatieve maatschappelijke gevolgen daarvan en die de traceerbaarheid van cannabisproducten niet garanderen.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Alcohol en recreatieve cannabisproducten produceren of in de handel brengen, onvoldoende maatregelen nemen om verkoop en marketing van alcohol en cannabis aan minderjarigen te voorkomen en het gebruik van alcohol en cannabis tijdens het rijden en overmatig gebruik van alcohol en cannabis niet voldoende voorkomen. Waar nodig moeten bedrijven over programma's beschikken om de negatieve effecten te beperken.
- Betrokken zijn in de massa productie en retail van alcoholische dranken⁴.
- Cannabis of cannabisproducten produceren of retailen en zicht niet committeren aan de traceerbaarheid van legitieme grondstoffen.

In de praktijk

Triodos Bank kan investeren in een supermarktbedrijf (dat voldoet aan onze criteria voor positieve impact) als dit bedrijf een beleid voert inzake verantwoorde verkoop en marketing van alcohol- en cannabisproducten, en concrete programma's in huis heeft om dit beleid te ondersteunen en te handhaven, zoals bijvoorbeeld leeftijdscontrole. Wij eisen geen formeel beleid wanneer we een biologische wijngaard financieren, maar wij bespreken de kwestie wel met onze kredietontvangers.

Gokken

Gokken is het inzetten van geld of materiële goederen met de bedoeling meer geld of materiële goederen te winnen. De uitkomst van deze weddenschap is geheel of gedeeltelijk van toeval afhankelijk. Gokken is een maatschappelijk probleem omdat het verslavend kan zijn, vooral wanneer het gericht is op riskante kansspelen.

Wat wij geloven

- Individuen hebben het recht hun vrije tijd naar

3. Met alcohol bedoelen we alcoholische dranken voor consumptie. Met cannabis bedoelen we cannabisproducten voor recreatief gebruik, met name met betrekking tot de THC-component.

4. Er geldt een drempel van 5% van de bedrijfsinkomsten.

eigen keuze in te vullen. Gokken valt hier ook onder, voor zover dit op een legale manier gebeurt en het geen negatieve gevolgen met zich meebrengt voor henzelf, voor anderen of voor het milieu. Excessief gokken heeft een negatief effect op het welzijn van individuele gokkers, op dat van hun omgeving en de samenleving in het algemeen.

- Sommige vormen van gokken zijn verslavender dan andere en vormen daarom een groter risico. Het risico van verslaving hangt doorgaans samen met de tijd die verstrijkt tussen de inzet en het resultaat van het spel (short odds). Verslaafde gokkers lijden niet alleen persoonlijk, maar hebben ook een negatieve invloed op hun directe omgeving en de samenleving wanneer zij hun verslaving niet kunnen bekostigen. Dit kan leiden tot hoge schulden, diefstal en/of andere maatschappelijke problemen.
- Ondernemingen die winst maken met gokken hebben de verantwoordelijkheid om het risico te beheersen dat mensen verslaafd raken aan hun producten of diensten en om minderjarigen te beschermen tegen gokken.

Leidend beginsel: Triodos Bank financiert de gokindustrie niet en investeert er ook niet in.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Gokproducten of op maat gemaakte diensten voor de gokindustrie, met uitzondering van gokactiviteiten of loterijen⁵, ontwikkelen, produceren, distribueren, verkopen of op de markt brengen.

In de praktijk

Triodos Bank kan investeren in een onderneming die internetdiensten aanbiedt met toegang tot goksites, maar niet in een onderneming die gokproducten met short odds aanbiedt.

Tabak

Tabaksproducten omvatten sigaretten, sigaren, pijptabak, rookloze tabaksproducten (snuiftabak, pruimtabak) en de belangrijkste materialen die nodig zijn voor de productie van tabaksproducten, zoals sigarettenpapier, tabaksaroma's en filters. Nicotine, het stimulerende middel in tabak, is zeer verslavend. Triodos Bank definieert betrokkenheid bij tabak als actieve deelname in de productie, marketing, verkoop en distributie van tabaksproducten.

Wat wij geloven

- Het gebruik van tabak heeft ernstige negatieve gevolgen voor de gezondheid van de gebruikers, zowel voor actieve als de passieve rokers. Het

gebruik van tabak, en met name roken, wordt in verband gebracht met ziekten als kanker en hartziekten.

- Evenals andere soortgelijke vormen van landbouw kan de tabaksteelt bijdragen aan milieuproblemen door het wijdverbreide gebruik van bestrijdingsmiddelen, het gebruik van landbouwgrond voor de productie van niet-voedingsgewassen en slechte arbeidsnormen.
- Bedrijven die betrokken zijn bij de productie of verkoop van tabaksproducten zijn verantwoordelijk voor het voorkomen van misbruik en het verminderen van de negatieve gevolgen van tabak voor de gezondheid en maatschappelijk welzijn.

Leidend beginsel: Triodos Bank financiert de tabaksindustrie niet en investeert er ook niet in.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Tabaksproducten produceren of verkopen.⁶
- Tabak verkopen aan minderjarige klanten of bedrijven met ernstige en/of frequente betrokkenheid bij controverses over tabak.

In de praktijk

Triodos Bank kan investeren in een supermarktketen die ook kleine hoeveelheden tabak verkoopt of in een microfinancieringsinstelling die af en toe een lening verstrekt aan een detailhandelaar of een tabaksbladerenboer, maar wij zullen geen bedrijven financieren die tabaksproducten produceren.

Wapens en munitie

Wapens zijn speciaal ontworpen voor het uitoefenen van lichamelijk geweld door mensen tegen andere mensen, hun infrastructuur of dieren. Wapens omvatten conventionele wapens en niet-conventionele wapens (zoals kernwapens, chemische en biologische wapens en dodelijke autonome wapensystemen, ook wel 'killer robots' genoemd) en complete wapensystemen. De term 'tweeërlei gebruik' wordt vaak gebruikt in verband met wapens. Producten voor tweeërlei gebruik zijn goederen, software en technologie die zowel een civiele als een militaire toepassing kunnen hebben (zoals voertuigen of communicatieapparatuur). Strategische diensten omvatten de reparatie en het onderhoud van militaire goederen of goederen voor tweeërlei gebruik en het aanleren van het gebruik ervan, als ook bepaalde soorten softwareleveringen.

Wat wij geloven

- Het gebruik van wapens van wapens voor

⁶ Er wordt een zero-tolerancebeleid gehanteerd ten aanzien van de tabaksteelt en de productie van tabaksproducten. Er geldt een drempel van 5% van de bedrijfsinkomsten.

⁵ Er geldt een drempel van 5% van de bedrijfsinkomsten.

conflictoplossing ondermijnt de fysieke en psychologische integriteit van mensen, veroorzaakt grote milieuschade en wakkert een cultuur van conflict en geweld aan.

- Dit is fundamenteel in strijd met de waarden en missie van Triodos Bank om een samenleving te bouwen waarin menselijke waardigheid centraal staat. Daarom financieren wij geen bedrijven die wapens maken of verkopen.
- Hoewel wij erkennen dat regeringen over militaire uitrusting moeten beschikken voor veiligheidsdoeleinden, zijn wij van mening dat de betrokkenheid van particuliere investeerders en financiers bij de wapenindustrie de wapenmarkt onnodig aanwakkert en daarmee de inspanningen om duurzame vrede te bereiken door conflictpreventie en sociale dialoog ondermijnt.

Leidend beginsel: Triodos Bank financiert geen of investeert niet in bedrijven of organisaties die wapens, specifiek ontworpen onderdelen voor wapens en wapen gerelateerde diensten produceren of verkopen, noch in financiële instellingen die deze bedrijven en organisaties financieren. Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie of verkoop van technologieën voor tweërlei gebruik worden aan een onderzoek onderworpen, aangezien hun producten niet ontworpen mogen zijn om mensen of dieren fysiek geweld toe te brengen of daartoe bij te dragen.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Wapens of specifiek ontworpen onderdelen voor wapens produceren of verkopen en/of diensten verband houdend met wapens verlenen. Onder deze wapens vallen conventionele wapens en niet-conventionele wapens, zoals nucleaire, chemische en biologische wapens en dodelijke autonome wapensystemen, en complete wapensystemen (nultolerantie).
- Financiële diensten verlenen aan bedrijven die wapens en aan wapens gerelateerde diensten produceren of verkopen.⁷
- Deelnemen in, investeringen hebben in aandelen of obligaties en/of leningen verstrekken aan bedrijven die betrokken zijn bij antipersoonsmijnen, clusterbommen, biologische wapens, chemische wapens, kernwapens en/of dodelijke autonome wapens.

In de praktijk

Triodos Bank zou niet betrokken willen zijn bij - bijvoorbeeld - supermarkten die wapens verkopen. Daarnaast eist Triodos Bank van andere financiële ondernemingen waarin Triodos Bank investeert dat zij zich onthouden van wapen gerelateerde financiering.

7. Hoofdzakelijk investerings- en zakelijke bankactiviteiten (financiële sector).

Mensenrechten

Mensenrechten zijn de rechten van mensen zoals gedefinieerd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties (UVRM), die stelt: "Alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren. Zij zijn begiftigd met verstand en geweten en dienen zich jegens elkaar in een geest van broederschap te gedragen". Mensenrechten zijn universeel en gelden voor alle mensen. In het verleden werd het handhaven van respect voor de mensenrechten vooral gezien als een taak van de overheid, maar tegenwoordig wordt ook erkend dat bedrijven een duidelijke rol hebben in deze verplichting.

Triodos Bank hanteert de beginselen van raamwerken als de UVRM, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, de UN Guiding Principles on Business and Human Rights en het UN Global Compact als basis voor de beoordeling en selectie van bedrijven en relaties voorafgaand aan financiering of investering. Hierbij wordt het proportionaliteitsbeginsel toegepast. Naast de regelgeving van de overheid en de internationale richtlijnen heeft Triodos Bank haar eigen strikte due diligence- en selectieproces. Aangezien onze zakelijke kredietkanten met name kleine of middelgrote ondernemingen zijn, passen wij ons beleid en onze internationale normen toe op basis van en in verhouding tot de omvang en de activiteiten van een onderneming.

Van zakelijke relaties wordt verwacht dat zij de mensenrechtennormen handhaven zoals die door de hierboven genoemde organisaties zijn vastgesteld, met bijzondere aandacht voor de rechten van Individuen en groepen die een groter risico lopen dat hun mensenrechten worden geschonden, zoals vrouwen, minderheden, leden van de LGBTQIA+ gemeenschap, mensen met een handicap, inheemse volkeren, kinderen en migranten. Mensenrechten zijn universeel, ondeelbaar en onderling afhankelijk. Triodos Bank zal geen betrokkenheid bij de schending ervan financieren. Respect voor de mensenrechten vormt een van de kernwaarden van Triodos Bank.

De term 'mensenrechten' is een overkoepelende term die een breed scala aan rechten omvat die inherent zijn aan ieder mens. Deze minimumeis definieert hoge verwachtingen van bedrijven met betrekking tot mensenrechten in het algemeen, maar er bestaan ook specifieke codes, verdragen en voorschriften met betrekking tot elk van de rechten die door de UVRM worden erkend, en deze worden ook in aanmerking genomen in ons financieringsproces.

Wat wij geloven

- Het is van het grootste belang dat bedrijven de mensenrechten eerbiedigen, zowel binnen hun

eigen activiteiten als in hun invloedssfeer, met inbegrip van:

- eigen activiteiten, inclusief product- en dienstontwerp en -ontwikkeling
- zakenpartners en leveranciers en waar mogelijk de verdere toeleveringsketen
- klanten
- gastgemeenschappen, groepen en individuen die anderszins worden beïnvloed door hun producten of activiteiten
- interactie met (lokale) overheden
- Ondernemingen mogen mensenrechten niet schenden, noch betrokken zijn bij schendingen. Een bedrijf dat actief is in landen of jurisdicties waar schendingen van de mensenrechten geïstitutionaliseerd zijn of samenwerkt met partners of instellingen die betrokken zijn bij activiteiten die een ernstig risico vormen voor individuele en/of collectieve rechten (zoals biometrische identificatie op afstand in openbare ruimtes), loopt het risico daarbij betrokken te raken. De verantwoordelijkheid van een onderneming reikt veel verder dan alleen de naleving van de wet en omvat ook morele verplichtingen.

Leidend beginsel: Triodos Bank financiert en belegt alleen in bedrijven die de mensenrechten respecteren en naleven.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Een hoog risico lopen⁸ op het schenden van mensenrechten en geen maatregelen nemen om potentiële en/of feitelijke risico's op mensenrechtenschendingen die voortvloeien uit hun bedrijfsactiviteiten, te voorkomen en/of te verhelpen.
- Het internationaal humanitair recht niet eerbiedigen en partijen in dienst nemen of ermee samenwerken die politieke en burgerrechten schenden, zoals veiligheidstroepen of repressieve regimes. Dit wordt per geval beoordeeld aan de hand van de relevante VN-verdragen en internationale wetgevingskaders op het gebied van de mensenrechten.
- Conflicten over landrechten niet voorkomen en natuurlijke hulpbronnen verwerven zonder zinvol overleg te plegen met plaatselijke overheidsinstanties en gemeenschappen en door de vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming van (traditionele) landgebruikers te verkrijgen.
- Betrokken zijn bij of geassocieerd worden met controverses in verband met geweld of bedreigingen tegen verdedigers van land-,

milieu- en mensenrechten, met speciale aandacht voor bedrijven die actief zijn in landen waar de maatschappelijke ruimte beperkt is en het risico op schendingen van burgerlijke en politieke rechten groot is.⁹

- Betrokken zijn bij schendingen van de mensenrechten, onder meer door bij te dragen tot of voordeel te halen uit structurele en grove schendingen van de mensenrechten.
- Strategische producten of diensten leveren die rechtstreeks bijdragen aan schending van politieke en burgerrechten (misbruik van producten en diensten).
- Opereren in gebieden met zwak bestuur, betwiste regio's of door conflicten getroffen gebieden zonder het uitvoeren van verscherpte due diligence op het gebied van mensenrechten voor alle activiteiten en zakelijke relaties om schendingen van de mensenrechten te voorkomen en te beperken¹⁰ en de mensenrechten te handhaven.
- Mensen hun basisbehoeften ontzeggen, bijvoorbeeld door aanspraak te maken op plaatselijke waterreserves in gebieden met waterschaarste.
- Vervangingsmiddelen voor moedermelk produceren of verkopen zonder dat er een beleid van kracht is dat de WHO-code inzake Marketing van vervangingsmiddelen voor moedermelk erkent.¹¹
- ICT-technologieën ontwikkelen die een groot risico vormen voor schendingen van de mensenrechten, waaronder AI-systemen, zonder zich te committeren aan de verantwoorde en ethische ontwikkeling en gebruik van dergelijke technologieën. Technologie ontwikkelen of (samenwerken met partijen die) gebruiken voor doeleinden die burgerlijke en politieke rechten kunnen ondermijnen, zoals sociale scoring, gezichts- en emotieherkenning in gevoelige omgevingen of real time en biometrische identificatie op afstand in openbare ruimtes op manieren die kunnen leiden tot toezichtmisbruik.

9. Triodos Bank past haar eigen risicobeheerkader toe op landen waar we in bedrijven investeren. Dit kader beoordeelt risico's op het gebied van milieu, maatschappij en bestuur (inclusief burgerrechten) en helpt bepalen welke landen als risicovol worden beschouwd. Deze risico's worden continu gemonitord.

10. Zoals vermeld in de UN Guiding Principles on Business and Human Rights, moeten bedrijven trachten mensenrechtenschendingen te beperken waaraan zij rechtstreeks verbonden zijn, zelfs als zij zelf niet bijdragen aan de gevolgen daarvan.

11. De Internationale Code voor het op de markt brengen van vervangingsmiddelen voor moedermelk, de WHO-code, is een internationaal beleidskader voor de bevordering van borstvoeding, dat in 1981 is goedgekeurd door de Wereldgezondheidsorganisatie en UNICEF. De belangrijkste doelstelling ervan is bij te dragen tot het verstrekken van veilige en adequate voeding aan zuigelingen door borstvoeding te beschermen en te bevorderen, en door het juiste gebruik van vervangingsmiddelen voor moedermelk te verzekeren door adequate informatie en passende marketing en distributie. De bescherming en bevordering van borstvoeding is van cruciaal belang, aangezien deskundigen op het gebied van kindervoeding het erover eens zijn dat borstvoeding baby's de beste start in het leven geeft en hun gezondheid levenslang beschermt. Bedrijven die vervangingsmiddelen voor moedermelk verkopen moeten dit beleid voeren en eraan handelen.

8. Wij zijn van mening dat alle ondernemingen een risico lopen op schendingen van de mensenrechten, maar dat het risico het grootst is voor bepaalde sectoren (bv. de bouw). Het risico hangt ook af van het land of de regio waar de onderneming actief is. Onze due diligence houdt rekening met deze factoren. De feitelijke activiteiten en de locaties van de activiteiten van de onderneming zijn daarbij leidend.

In de praktijk

Triodos Bank tolereert bijvoorbeeld geen bedrijven die apparatuur voor het afluisteren van telefoongesprekken leveren aan repressieve regimes. Triodos Bank steunt echter wel microfinancieringsinstellingen die gevestigd zijn in landen waar conflicten op de loer liggen of met zwak bestuur.

Arbeidsrechten

Arbeidsrechten zijn een reeks rechten die betrekking hebben op de arbeidsverhoudingen tussen werknemers en hun werkgevers, en vormen een belangrijk onderdeel van de mensenrechten. De fundamentele rechten van mensen in relatie tot werk, zoals gedefinieerd door de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO), vormen de basis van het beleid van Triodos Bank inzake arbeidsrechten.

Wat wij geloven

- Multinationale ondernemingen moeten beschikken over een openbaar beleid inzake arbeidsrechten en ondersteunende beheersystemen waarin de fundamentele arbeidsrechten zoals geen kinderarbeid, gelijkheid (non-discriminatie¹²), geen dwangarbeid, vakbondsvorming,¹³ als ook gezondheid en veiligheid op het werk aan de orde komen, zowel binnen hun activiteiten als binnen hun invloedssfeer, met inbegrip van leveranciers en contractanten. Dit beleid moet ook gelden voor werknemers die hun taken op afstand of vanuit huis uitvoeren, zodat hun gezondheid, veiligheid en arbeidsrechten eveneens worden beschermd.¹⁴
- Ondernemingen moeten de door de IAO gedefinieerde en in de Tripartiete Verklaring beschreven arbeidsrechten eerbiedigen en procedures vaststellen voor de behandeling van klachten van werknemers en het oplossen van schendingen en conflicten, bij voorkeur in overleg met de vakbonden.
- Bedrijven moeten alle werknemers - ook migrerende werknemers - eerlijk en gelijk behandelen, ongeacht hun geslacht of achtergrond, en alle vormen van discriminatie en uitsluiting uitbannen.
- Bedrijven moeten hun werknemers ten minste een leefbaar loon betalen¹⁵, een maximaal aantal

12. Discriminatie is de onrechtvaardige of nadelige behandeling van mensen op grond van hun identiteit of de hun toegeschreven kenmerken. Eigenschappen of kenmerken zijn geslacht, leeftijd, seksuele geaardheid, godsdienst, etnische afstamming, handicap, migratiestatus, werkgelegenheidsstatus en/of economische status.

13. Vakbondsvorming omvat de vrijheid van vereniging en het recht op collectieve onderhandelingen.

14. Het aantal mensen dat vanuit huis werkt, is sinds de coronapandemie aanzienlijk toegenomen, waardoor het een meer gangbaar en blijvend kenmerk van de moderne arbeidsmarkt is geworden. Om fatsoenlijke arbeidsomstandigheden voor thuiswerkers te waarborgen, moeten bedrijven zich houden aan IAO-verdrag 177 inzake thuiswerk.

15. Definitie leefbaar loon: *Het loon dat een werknemer voor een standaardwerkweek op een bepaalde plaats ontvangt en dat toereikend is om*

werkuren respecteren en anderszins streven naar betere arbeidsnormen voor hun eigen werknemers en werknemers in de toeleveringsketen.

- Bedrijven moeten kunnen aantonen dat zij maatregelen nemen ter ondersteuning van de bescherming van het moederschap¹⁶.
- Triodos Bank erkent het belang van diverse sectorspecifieke duurzaamheidsinitiatieven die gericht zijn op het verbeteren van de arbeidsomstandigheden en het bevorderen van de bredere sociale, milieu- en ethische verantwoordelijkheden van ondernemingen.¹⁷ Ondernemingen moeten niet alleen werknemers beschermen, maar ook mensen die anderszins negatieve gevolgen van hun activiteiten ondervinden, tegen ziekte, aandoeningen en letsel.

Leidend beginsel: Triodos Bank financiert geen of investeert niet in bedrijven die zich niet houden aan eerlijke en gelijke arbeidsnormen.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Een hoog risico lopen¹⁸ op het schenden van de arbeidsrechten van hun eigen werknemers en geen beleid en programma's, met inbegrip van duidelijke doelstellingen, hebben voor de aanpak van sectorspecifieke arbeidsrechtenvraagstukken, zoals kinderarbeid, gelijkheid (non-discriminatie), dwangarbeid, vakbondsvorming en gezondheid en veiligheid, zoals gedefinieerd door de IAO.
- Een hoog risico lopen op het schenden van de arbeidsrechten van werknemers van onderaannemers aangezien ze geen beleid hebben dat binnen hun toeleveringsketen toeziet op naleving van voorschriften met betrekking tot gezondheid en veiligheid en de vijf fundamentele arbeidsrechten die zijn opgenomen in de basisverdragen van de IAO, noch een aanvullend managementprogramma met duidelijke doelstellingen, monitoring, jaarlijkse evaluatie en corrigerende maatregelen.
- Hun medewerkers een veilige en gezonde

de werknemer en zijn gezin een behoorlijke levensstandaard te bieden. Elementen van een behoorlijke levensstandaard zijn onder meer voedsel, water, huisvesting, onderwijs, gezondheidszorg, vervoer, kleding en andere essentiële behoeften, waaronder voorzieningen voor onverwachte gebeurtenissen" (Global Living Wage Coalition, 2018).

16. IAO-verdrag 183 biedt een norm voor maatregelen met betrekking tot moederschapsbescherming, waaronder betaald zwangerschapsverlof, het recht om terug te keren naar dezelfde of een gelijkwaardige functie, en voldoende tijd en faciliteiten voor borstvoeding.

17. Voorbeelden zijn de Schone Kleren Campagne, het Better Cotton Initiative en Fair Wear voor de kledingindustrie, de International Council of Toy Industries voor de speelgoedindustrie, het Responsible Care Global Charter voor de chemische industrie en de Electronic Industry Citizenship Coalition en de Guide to Greener Electronics voor de IT-industrie.

18. Wij menen dat alle ondernemingen het risico lopen op schendingen van arbeidsrechten, maar over het algemeen is het risico het grootst bij industrieën en activiteiten die intensieve laaggeschoolde en laagbetaalde arbeid inzetten (in de onderneming of in de toeleveringsketen), bijvoorbeeld de textiel- en kledingindustrie.

werkplek ontzeggen of verhinderen dat medewerkers kunnen voorzien in hun basisbehoeften, zoals toegang tot geneesmiddelen en voldoende voeding.

- Structureel de arbeidsrechten van hun eigen werknemers schenden of leveranciers contracteren die de arbeidsrechten van hun werknemers schenden.

In de praktijk

Triodos Bank kan organisaties financieren, en/of investeren in organisaties, die grotendeels afhankelijk zijn van laaggeschoolde arbeid, waarbij de werknemer risico loopt te worden uitgebuit (bijv. in de kledingsector) als deze bedrijven beschikken over solide programma's om de arbeidsrechten in de toeleveringsketen te handhaven en te verbeteren, hetzij bij grote bedrijven, hetzij via certificeringssystemen en speciale inkoopprogramma's voor kleinere bedrijven.

Conflictmineralen

Tantaal, tin, wolfram en goud zijn essentieel in de productie van elektronica, machines en verschillende industriële producten, waaronder alledaagse producten zoals mobiele telefoons, auto's of sieraden. Een aanzienlijk deel van deze mineralen is afkomstig uit zogenaamde CAHRA's (Conflict Affected or High Risk Areas) De winning en handel in mineralen kan worden gebruikt om gewapende groeperingen te financieren, dwangarbeid en andere schendingen van de mensenrechten aan te wakkeren en corruptie en witwassen te ondersteunen. De controle over de mijnen en hun inkomsten is gekoppeld aan de financiering van de strijdende partijen en voedt de voortdurende conflicten.

Wat wij geloven

- Bij het winnen van mineralen of andere producten uit gebieden met zwak bestuur of gebieden die door conflicten zijn getroffen, bestaat een grotere verantwoordelijkheid om due diligence uit te voeren en ervoor te zorgen dat toeleveringsketens niet bijdragen aan geweld, uitbuiting en schendingen van de mensenrechten.
- Het verband tussen de winsten uit het winnen van mineralen en de financiering van gewapende conflicten maakt het essentieel voor bedrijven om strenge inkooppraktijken toe te passen om ervoor te zorgen dat ze niet onbedoeld conflicten ondersteunen.
- Mits correct uitgevoerd, kan verantwoorde inkoop uit deze regio's lokale bestaansmiddelen ondersteunen en bijdragen aan vredesopbouw.

Leidend beginsel: Triodos Bank financiert geen of belegt niet in bedrijven die een hoog risico lopen

conflictmineralen te gebruiken of die dergelijke mineralen winnen en leveren en die geen moeite doen om conflictvrije mineralen in te kopen. Triodos Bank eist hetzelfde van hun leveranciers.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Betrokken zijn of mogelijk betrokken zijn bij de winning, handel of het gebruik van conflictmineralen¹⁹ en nalaten zinvolle maatregelen te nemen om conflictvrije mineralen in te kopen.
- Geen duidelijk en openbaar beleid hebben voor de inkoop van conflictvrije mineralen en van hun leveranciers niet eisen dat zij zich aan dezelfde norm houden.
- Niet deelnemen aan of zich niet houden aan industriënormen zoals het Conflict-Free Smelter Program²⁰ of niet kunnen aantonen dat ze niet betrokken zijn.

Pornografie en sekswerk

Sexgerelateerde diensten en producten omvatten pornografie, films, foto's en voorstellingen die seksueel expliciet zijn en bedoeld zijn om seksuele opwinding teweeg te brengen, als ook full-service sekswerk waarbij sekswerker en klant fysiek met elkaar interacteren.

Wat wij geloven

- Individuen hebben het recht hun vrije tijd in te vullen zoals zij willen, voor zover dit legaal is en geen negatieve gevolgen heeft voor anderen of het milieu.
- Criminalisering en stigmatisering van sekswerk vergroten het risico op schendingen van de mensenrechten. Als sekswerk en pornografie plaatsvinden in de marge van de samenleving en weinig zichtbaar zijn, is er een verhoogd risico op mensenhandel, uitbuiting en misbruik, of illegale praktijken, vooral in landen waar regulering en toezicht ontbreken.
- Individuen hebben het recht om vrij hun beroep te kiezen, voor zover deze activiteiten legaal zijn en worden uitgeoefend in overeenstemming met de regelgeving. Sekswerkers hebben, net als alle andere individuen, recht op bescherming tegen discriminatie op grond van hun beroep. De vrijheid om een beroep te kiezen is vastgelegd in de Nederlandse grondwet (art. 19) en in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (art. 15).
- Bedrijven die betrokken zijn bij pornografie en sekswerk, zoals bordelen en seksclubs, kunnen profiteren van machtsongelijkheid en

19. Zoals gedefinieerd door onder meer de 'Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chain of Minerals from Conflict-Affected and High-Risk Areas' van de OESO en het Kimberly Process Certification Scheme.

20. Het programma Conflictvrije Smelterijen (CFSP) helpt bedrijven om weloverwogen keuzes te maken over conflictmineralen in hun toeleveringsketen.

afhankelijkheid ten opzichte van individuele sekswerkers. Dit kan leiden tot een hoger risico op uitbuiting van sekswerkers.

- Bedrijven die actief zijn op het gebied van verspreiding van pornografisch materiaal, zoals websites, moeten de verantwoordelijkheid op zich nemen om toegang van minderjarigen tot pornografische content voorkomen
- Bedrijven die actief zijn in de distributie van pornografisch materiaal moeten hun verantwoordelijkheid nemen om de distributie van illegale en extreme pornografie te stoppen. Illegale pornografie omvat materiaal waarin kinderen worden uitgebuit, inhoud zonder toestemming en wraakporno, die de mensenrechten schenden en wetgeving wereldwijd verminderen. Extreme pornografie verwijst naar materiaal dat als grof beledigend wordt beschouwd, zoals het expliciet en realistisch tonen van ernstige verwondingen, verkrachting of mishandeling, bestialiteit of necrofilie.
- Vanwege het mondiale karakter van onze financiële activiteiten kiest Triodos Bank ervoor haar betrokkenheid bij bedrijven die zich bezighouden met pornografisch materiaal en sekswerk te beperken, maar wel financiële diensten aan te bieden aan individuele, onafhankelijk en legaal opererende sekswerkers.

Leidend beginsel: Triodos Bank financiert geen en investeert niet in bedrijven die betrokken zijn bij pornografie en sexwerk.

Triodos Bank sluit ondernemingen/activiteiten uit die:

- Pornografisch materiaal produceren of ontwerpen of op een andere manier betrokken zijn bij sekswerk
- Diensten verlenen in verband met de sekswerk, waaronder pornografie, films, foto's en voorstellingen die seksueel expliciet zijn en bedoeld om seksuele opwinding teweeg te brengen, alsmede sekswerkers.
- Toegang verlenen tot het internet of websites beheren zonder actieve maatregelen te nemen om blootstelling van minderjarigen aan pornografisch materiaal, of betrokken zijn bij de verspreiding van illegale en extreme vormen van pornografie.

In de praktijk

Triodos Bank kan investeren in bedrijven die internettoegang bieden, mits deze bedrijven maatregelen hebben genomen om de verspreiding van illegaal materiaal tegen te gaan en om te voorkomen dat minderjarigen toegang krijgen tot pornografie. Dergelijke maatregelen kunnen bestaan uit systemen voor leeftijdsverificatie, tools voor ouderlijk toezicht, speciale teams of verantwoordelijke personen binnen het bedrijf die toezicht houden op dit onderwerp en lidmaatschap van branche- of (inter)nationale gedragscodes die best practices bevorderen.

Milieubewustzijn

Triodos Bank streeft ernaar de potentiële negatieve gevolgen van haar krediet- en beleggingsactiviteiten tot een minimum te beperken, om zo een duurzame samenleving te ondersteunen met respect voor de dierenwereld en het milieu.

Dieren

Triodos Bank erkent de inherente waarde van dieren en de verantwoordelijkheid van de mens om dieren te beschermen en te verzorgen. Triodos Bank zet zich in voor het positieve welzijn van dieren en is zich ervan bewust dat dieren op verschillende manieren bijdragen aan een betere kwaliteit van leven. Diergerelateerde kwesties zijn onder meer dierproeven, het welzijn van boerderijdieren (wij zijn tegen de bio-industrie), bont en speciale leersoorten.

Dierproeven

Onder dierproeven verstaan wij alle vormen van proeven met gewervelde dieren en hieronder vallen alle gewervelde dieren die uitsluitend voor dit doel worden aangeschaft of gefokt. Dierproeven zijn in de eerste plaats bedoeld om de veiligheid of doeltreffendheid van nieuwe producten of ingrediënten te garanderen. Nationale en internationale wetgeving vereist gewoonlijk het testen op dieren voordat nieuwe geneesmiddelen, chemische stoffen of producten voor persoonlijke verzorging of het huishouden op de markt mogen worden gebracht. Dergelijke tests kunnen ook vereist zijn voor nieuwe ingrediënten, waaronder ingrediënten voor voedingsmiddelen. Tests op ongewervelde dieren zoals de daphnia-soort (watervlooien) worden niet als zeer controversieel beschouwd en vallen buiten dit bereik.

Wat wij geloven

- Onder bepaalde omstandigheden kunnen dierproeven wettelijk vereist zijn. Wij gaan

akkoord met investeringen in bedrijven die zorgvuldig gecontroleerde dierproeven gebruiken voor legitieme medische doeleinden, als er geen haalbare alternatieven zijn. Tegelijkertijd eisen wij van deze bedrijven dat zij waar mogelijk dierproeven verminderen, verfijnen en vervangen (3V's).²¹

- Proeven kunnen alleen worden gerechtvaardigd als duidelijk is dat alles in het werk is gesteld om zowel het aantal gebruikte dieren als de mate van hun lijden te beperken.
- Wij zijn tegen dierproeven voor niet-medische doeleinden. Veel producten zijn in het verleden op dieren getest en worden nu gebruikt in voedingsmiddelen, huishoudelijke en persoonlijke producten. Innovatie is echter mogelijk zonder nieuwe ingrediënten op dieren te testen.

Leidend beginsel: Dierproeven zijn alleen aanvaardbaar voor legitieme medische doeleinden, en Triodos Bank financiert geen of belegt niet in bedrijven als die geen zorgvuldig gecontroleerde dierproeven uitvoeren en de principes van de 3V's niet toepassen.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Niet-medische producten vervaardigen die op dieren zijn getest.²²
- Zonder wettelijke verplichting dierproeven uitvoeren voor niet-medische producten;
- Dierproeven uitvoeren ten behoeve van medische producten, maar geen beleid hebben op het gebied van de 3V's en de beginselen van de 3V's niet uitdragen.

Dierproeven komen het meest voor binnen de farmaceutische sector. Triodos Bank waardeert ondernemingen die actief zoeken naar alternatieven voor dierproeven, door deelname aan of financiering van initiatieven die daarop zijn gericht. Farmaceutische bedrijven die dierproeven uitvoeren, moeten aan aanvullende criteria voldoen.²³

21. Het drie V-principe wordt algemeen aanvaard als het ethische kader voor dierproeven en vormt een leidraad voor wie in bepaalde landen dieren gebruikt voor wetenschappelijke doeleinden. Volgens dit principe moet het aantal gebruikte dieren worden Verminderd, moeten dierproeven voor zover mogelijk worden Vervangen door andere oplossingen en moeten proeven worden Verfijnd om het lijden van dieren tot een minimum te beperken.

22. Er geldt een drempel van 5% van de bedrijfsinkomsten.

23. Op basis van een beoordeling per geval, met inbegrip van bijvoorbeeld een ethische beoordeling van dierproeven, rapportage/transparantie over aantal en soort gebruikte dieren.

In de praktijk

Triodos Bank verstrekt geen leningen/kapitaal/donaties aan bedrijven in persoonlijke producten die dierproeven voor hun producten niet afwijzen. Triodos Bank mag via haar beleggingsfondsen beleggen in farmaceutische bedrijven, maar alleen als deze een transparant en alomvattend beleid inzake dierproeven (3V's) hebben, cijfers publiceren over het aantal en het soort dieren dat wordt gebruikt, en beschikken over een procedure die onder meer een ethische beoordeling van dierproefpraktijken en dierenwelzijn omvat.

Bio-industrie en dierenwelzijn

Bio-industrie kenmerkt zich door het opsluiten van dieren met een hoge dierdichtheid. Bio-industrie, vaak industriële en/of intensieve landbouw genoemd, kan worden omschreven als het geheel van landbouwmethoden waarbij het fokken, grootbrengen, behandelen, verwerken, vervoeren en slachten van dieren voor hun producten op intensieve wijze geschiedt. De term heeft betrekking op de intensieve wijze van produceren en ziet minder op de omvang van een landbouwbedrijf alleen. Triodos Bank maakt zich grote zorgen over het dierenwelzijn dat met deze intensieve productiesystemen gepaard gaat. Het is bewezen dat dieren in deze systemen vaak in slechte omstandigheden leven en onnodig lijden. Voorbeelden van schadelijke bio-industriepraktijken zijn beperkte ruimte, ingrepen zoals het onverdoofd castreren van varkens, het onthoofden van kippen en het stelselmatig gebruik van hormonen en antibiotica om groei af te dwingen en ziekten te voorkomen.

Wat wij geloven

- Triodos Bank is van mening dat landbouw op basis van organische en biodynamische principes de beste holistische benadering is voor duurzame landbouw en voedselproductie met een diep respect voor dierenwelzijn.
- Triodos Bank verwacht van bedrijven die te maken hebben met dieren dat zij het Vijf Vrijhedenraamwerk, wat inhoudt: vrij van honger en dorst, vrij van ongemak, vrij van pijn, verwondingen en ziekte, vrij om natuurlijk gedrag te vertonen en vrij van angst en (chronische) stress. Dit betekent dat bedrijven aandacht besteden aan de factoren van de 'Vijf Domeinen' die een positieve of negatieve invloed kunnen hebben op het welzijn van elke diersoort, namelijk voeding, omgeving, gezondheid, gedrag en mentale toestand.
- Triodos Bank ondersteunt het Planetary Health Diet, dat een beperkte opname van dierlijke producten toestaat, maar de nadruk legt op plantaardige eiwitten. We verwachten van bedrijven dat ze bijdragen aan de transitie naar

- plantaardige en alternatieve eiwitten.
- Triodos Bank verwacht van bedrijven die dierlijke producten of ingrediënten gebruiken, dat zij dierenwelzijn serieus nemen, bijvoorbeeld door gecertificeerde producten in te kopen en dierenwelzijn op te nemen in hun inkoopbeleid, operationeel beleid en relaties met leveranciers.
- Triodos Bank verwacht dat bedrijven verstandig gebruik maken van antimicrobiële geneesmiddelen (antibiotica) in de veeteelt en aquacultuur om antimicrobiële resistentie tot een minimum te beperken.

Leidend beginsel: Triodos Bank financiert of belegt alleen in bedrijven die dierlijke producten of ingrediënten gebruiken als zij een dierenwelzijnsbeleid en -praktijk hanteren die verder gaat dan de wettelijke vereisten. Wij geven de voorkeur aan bedrijven die duidelijke doelstellingen voor de verbetering van het dierenwelzijn hebben en zich actief inzetten voor betere dierenwelzijnsnormen in de sector, evenals aan bedrijven die plantaardige alternatieven voor dierlijke producten produceren of gebruiken.

In de praktijk

Triodos Bank kan investeren in een wereldwijd opererend levensmiddelen- of restaurantbedrijf als dit bedrijf strenge dierenwelzijnsnormen heeft ingevoerd in zijn toeleveringsketen en als het zijn klanten ook biologische (dierlijke) producten aanbiedt. Triodos Bank zal geen dierenwelzijnsnormen eisen bij het verstrekken van aandelenkapitaal aan microfinancieringsinstellingen die klanten in de landbouwsector hebben.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Betrokken zijn bij veeteelt waaronder de productie van zuivel, vlees, eieren of vis, evenals bedrijven die producten en diensten leveren aan de veeteelt, zoals slachtbedrijven en leveranciers van apparatuur²⁴ en niet werken volgens een erkend dierenwelzijnsprogramma of geen tijdgebonden plannen hebben om dit te gaan doen²⁵ en de volgende minimumvereisten op kerngebieden van dierenwelzijn gedurende de hele productiecycclus implementeren, of tijdgebonden plannen hebben om dit te doen²⁶:
  - Er worden geen methoden voor intensieve huisvesting gebruikt, zoals kalveren in boxen,

ligstallen, kippen in legbatterijen en zeugen in voederboxen.

- Bij het fokken wordt niet gestreefd naar extreme productiviteit (bijvoorbeeld dubbele spiermassa bij koeien).
- Er worden inspanningen geleverd om het leefmilieu te verrijken op een manier die is afgestemd op de specifieke behoeften van de diersoort.
- Procedures en behandelingsmethoden die ernstige stress of pijn veroorzaken of een hoog sterfterisico met zich meebrengen, worden vermeden²⁷, waaronder staartcouperen, onthoornen van volwassen dieren, dwangvoeding, snavelkappen, het gebruik van elektrische prikstokken en schadelijke visontluising.
- Vóór het slachten moeten dieren effectief worden verdoofd en bewusteloos blijven tot ze sterven, met behulp van niet-aversieve methoden die pijn en leed tot een minimum beperken.²⁸
- Levende dieren mogen niet langer dan acht uur over land worden vervoerd.
- Betrokken zijn bij veelvuldige of grote controverses in verband met dieren mishandeling.
- Producten gebruiken of kopen afkomstig van de veeteelt en niet werken aan de verbetering van het welzijn van boerderijdieren door middel van een beleid dat voldoet aan de Vijf Vrijheden en door maatregelen te nemen, bijvoorbeeld door gecertificeerde producten in te kopen en aan te bieden en deelnemen aan initiatieven van de sector om het dierenwelzijn in de toeleveringsketen te verbeteren.
- Deelnemen aan educatieve of natuurbeschermingsactiviteiten waarbij wilde dieren betrokken zijn en waarbij het welzijn van die dieren niet kan worden gegarandeerd in overeenstemming met de toepasselijke voorschriften, normen en vergunningsvoorwaarden.
- Deelnemen aan entertainmentactiviteiten waarbij wilde dieren betrokken zijn.

Visserij en aquacultuur

De visserij omvat ondernemingen en personen die zich bezighouden met wilde vangst of aquacultuur en met allerlei afgeleide producten hiervan voor de verkoop. Tot de producten van deze sector behoren alle soorten zee- en zoetwaterdieren, zoals vis, schelpdieren, sponzen, garnalen, alsook zee- en zoetwaterproducten, zoals planten. Aquacultuur, ook wel aquafarming genoemd, is de kweek van vis, schaaldieren, weekdieren, waterplanten, algen en andere aquatische organismen. Aquacultuur is

24. Er geldt een drempel van 5% van de bedrijfsinkomsten.

25. Waaronder biodynamisch, biologisch, Beter Leven 3 Sterren, Soil Association of certificeringsnormen die aansluiten bij de FARMS Responsible Minimum Standards (RMS). Hoewel dit niet strikt genomen een norm voor dierenwelzijn is, valt hier ook de Aquaculture Stewardship Council Farm Standard onder. Andere nationale of lokale certificeringsregelingen of normen met vergelijkbare eisen op het gebied van dierenwelzijn kunnen ook aanvaardbaar zijn.

26. Normen van derden die aansluiten bij de FARMS Responsible Minimum Standards voldoen hier automatisch aan.

27. Tenzij dit medisch noodzakelijk is en wordt uitgevoerd door of op instructie van een dierenarts.

28. De Wereldorganisatie voor diergezondheid (WOAH) geeft richtlijnen voor aanvaardbare en onaanvaardbare slachtmethoden voor zowel land- als waterdieren.

het kweken van zoet- en zoutwaterpopulaties onder gecontroleerde omstandigheden, en kan worden vergeleken met commerciële visserij, waarbij in het wild levende vis wordt geoogst.

Wat wij geloven

- Niet-duurzame visserij vormt een bedreiging voor de visstand en voor het behoud van het zeemilieu voor toekomstige generaties. Het toezicht op en het beheer van de visbestanden wordt bemoeilijkt door schepen die varen onder de vlag van landen met een zwakke regelgeving.
- Aquacultuur kan een rol spelen in de voorziening van gezonde en duurzame eiwitten, maar moet wel op duurzame wijze worden beheerd.
- Triodos Bank verwacht van bedrijven dat zij zich bezighouden met verantwoorde visserij- en aquacultuurpraktijken.
- Triodos Bank verwacht van bedrijven die producten of ingrediënten uit de visserij en aquacultuur gebruiken dat zij belangrijke duurzaamheidskwesties erkennen en hiernaar handelen, bijvoorbeeld door gecertificeerde producten in te kopen.

Leidend beginsel: Triodos Bank financiert en investeert alleen in bedrijven die duurzame visserij- en aquacultuurpraktijken bevorderen.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Actief zijn in de visserij- en aquacultuursector of die visserij- en aquacultuurproducten verwerken of verkopen en geen duurzame visserijprogramma's en -beleidsmaatregelen hebben.
- Visserijactiviteiten bezitten of exploiteren die niet in overeenstemming zijn met de Marine Stewardship Council (MSC).
- Vaak of in ernstige mate betrokken zijn bij controverses met betrekking tot illegale, ongemelde en ongereguleerde visserij (IUU).
- zich bezighouden met controversiële vistechneken.²⁹
- Aquacultuurfaciliteiten bezitten of exploiteren die niet zijn of zullen worden gecertificeerd volgens biologische normen of de Aquaculture Stewardship Council (ASC) Farm Standard.
- Zich bezighouden met octopusvisserij.

29. Voorbeelden van controversiële vistechneken zijn onder meer (bodem) trawlvisserij, vissen met cyanide of andere gifstoffen, diepzeevisserij, drijfnetten en ontvinnen van haaien, maar ook spookvisserij en het niet respecteren van no-take zones.

In de praktijk

Triodos Bank kan betrokken zijn bij de lokale visserij via haar activiteiten op het gebied van financiële inclusiviteit in opkomende markten. Triodos Bank kan ook aquacultuuractiviteiten financieren, mits de bedrijven zich houden aan goede certificeringssystemen en best practices in de sector.

Bont en speciale leersoorten

Bont en huiden van dieren worden gebruikt voor kleding, meubels of andere doeleinden. Bont en speciaal leder zijn luxeproducten wanneer de dieren speciaal gefokt of bejaagd worden voor hun huid en niet nodig zijn om in de menselijke basisbehoeften te voorzien, aangezien er voldoende alternatieven zijn.

Wat wij geloven

- Dieren hebben recht op vrijwaring van pijn en angst en alle passende maatregelen moeten worden genomen om wreedheid tegen dieren te voorkomen en hun lijden te verminderen.
- Wij erkennen dat dieren producten leveren die in menselijke behoeften voorzien. Maar wij geloven niet dat het fokken van of jagen op dieren alleen voor hun vacht of huid noodzakelijk is voor het welzijn van de mens.
- Er zijn goede alternatieven voor bont en huidproducten van dieren die gebruikt kunnen worden om in de menselijke basisbehoeften te voorzien.

Leidend beginsel: Triodos Bank financiert geen of belegt niet in ondernemingen die zich bezighouden met de productie en verkoop van bont en speciaal leer, inclusief exotisch leer

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:³⁰

- Betrokken zijn bij het fokken van of jagen op dieren voor bont en speciaal leer.
- Bont en speciale lederwaren of afgeleide producten vervaardigen of verkopen.
- Op maat gemaakte producten leveren aan de bont- en leerindustrie.

In de praktijk

Triodos Bank mag financieren of beleggen in bedrijven die producten van koeienleer produceren en verkopen, aangezien koeien niet speciaal worden gefokt voor hun huid, maar koeienleer een bijproduct is van de zuivel- en vleesindustrie.

Milieu

Triodos Bank werkt aan een positieve impact op het milieu. Milieu-onderwerpen zijn

30. Er geldt een drempel van 5% van de bedrijfsinkomsten.

biodiversiteit, ontbossing, klimaatverandering, energie, gentechnologie, gevaarlijke stoffen en verontreiniging, natuurlijke hulpbronnen en mijnbouw en water.

Biodiversiteit

Biodiversiteit verwijst naar de verscheidenheid aan dieren, planten, hun habitats en genen waarvan het leven afhankelijk is. Triodos Bank gelooft dat biodiversiteit de basis is van het leven op aarde en dat mensen voor hun welzijn en voortbestaan afhankelijk zijn van biodiversiteit. Het verlies aan biodiversiteit wordt veroorzaakt door verschillende belangrijke factoren: klimaatverandering, veranderingen in landgebruik, vervuiling, overexploitatie en invasieve soorten. De factoren die het verlies aan biodiversiteit veroorzaken, worden in andere secties van dit document behandeld, met vereisten en uitsluitingen die moeten worden nageleefd: mensenrechten, visserij, ontbossing, zachte grondstoffen, winning en verwerking van materialen, gevaarlijke chemicaliën, klimaatverandering, mijnbouw en mineralen, water, genetische manipulatie, bio-industrie en dierenwelzijn.

Triodos Bank volgt bedrijven op de voet die actief zijn in sectoren die schade kunnen toebrengen aan de biodiversiteit. Bedrijven moeten zich onthouden van negatieve impact op biodiversiteit en gevoelige ecosystemen, voornamelijk veroorzaakt door klimaatverandering, vervuiling, verandering van land- en watergebruik, overexploitatie en invasieve soorten. Triodos Bank wil dat zakelijke relaties, om achteruitgang van de biodiversiteit te voorkomen, zich houden aan de Conventie inzake Biologische Diversiteit van de VN en daaraan gerelateerde documenten, zoals de Bonn-conventie, het Nagoya-protocol en het Cartagena-protocol.

Wat wij geloven

- Biodiversiteit is de basis van het leven op aarde. Het is de schakel tussen alle organismen, die elk organisme bindt binnen een complex web van onderling afhankelijke ecosystemen, waarin alle soorten een rol spelen.
- Mensen - gezinnen, gemeenschappen, naties en toekomstige generaties - zijn voor hun welzijn en voortbestaan afhankelijk van biodiversiteit. Zelfs een klein verlies aan biodiversiteit heeft een negatief effect op de levenskwaliteit.
- Biodiversiteit ondersteunt de wereldeconomie en levert de goederen en diensten waarop de economische activiteit is gebaseerd. Ondernemingen zijn verantwoordelijk voor de bescherming van soorten en ecosystemen die door hun activiteiten kunnen worden bedreigd.
- Wij financieren ondernemingen die zich bewust zijn van hun impact op de biodiversiteit en die geloofwaardige maatregelen nemen om de negatieve gevolgen voor de biodiversiteit te beoordelen, openbaar te maken en te beperken

of de biodiversiteit te verbeteren.

- Bepaalde producten hebben een groter risico om schade toe te brengen aan de biodiversiteit. Ondernemingen die dergelijke producten produceren en distribueren, hebben de verantwoordelijkheid om de risico's formeel te erkennen, programma's op te zetten om de effecten ervan te beperken en te beheren, en verslag uit te brengen over de resultaten die ze daarmee boeken

Leidend beginsel: Triodos Bank financiert geen of belegt niet in bedrijven die omvangrijke of herhaaldelijke schade toebrengen aan de biodiversiteit, of in bedrijven die een groot potentieel risico lopen dergelijke schade te veroorzaken zonder deze risico's te beheren.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Betrokken zijn bij grote of herhaaldelijke kleine controverses over biodiversiteit zonder voldoende herstelmaatregelen te nemen.
- Negatieve gevolgen veroorzaken of niet voorkomen in beschermde of ecologisch belangrijke gebieden, waaronder bossen met een hoge koolstofvoorraad (HCS), UNESCO-werelderfgoedlocaties, Ramsar-wetlands, het poolgebied, beschermde gebieden die vallen onder de IUCN-richtlijnen categorie I-IV (inclusief beschermde mariene gebieden) of gebieden met een hoge beschermingswaarde (HCV).
- Negatieve impact voor beschermde dieren niet voorkomen. Beschermde of bedreigde dieren worden geïdentificeerd door relevante instanties, bijvoorbeeld de Rode Lijst van de IUCN.
- Bewust introduceren of onvoldoende preventieve maatregelen nemen om de verspreiding van invasieve uitheemse soorten.³¹
- Handelen in soorten die op de CITES-lijst³² staan of deze gebruiken en geen richtlijnen voor verantwoorde bevoorrading hebben voor dergelijke activiteiten.

Ontbossing

Ontbossing is de omvorming van bos tot niet-bebost land, al dan niet door toedoen van de mens. Meestal vindt door de mens veroorzaakte ontbossing plaats ten behoeve van landbouw. Bosdegradatie omvat alle structurele veranderingen in de bosbedekking, waaronder zowel de omvorming van oerbossen of natuurlijk herstellende bossen tot plantagebossen of ander bebost land, als de omvorming van oerbossen tot aangeplante bossen.

Triodos Bank is van mening dat bossen een intrinsieke waarde hebben, naast het feit dat

31. Volgens nationale of internationale wetgeving, zoals de lijst van de Europese Unie van soorten die van belang zijn voor de Unie.

32. CITES: Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora.

bossen, met name tropische bossen, bossen met een hoge koolstofvoorraad (HCS) en bossen met een hoge beschermingswaarde (HCV), van cruciaal belang zijn voor het behoud van de biodiversiteit, ecosysteemdiensten, het in stand houden van inheemse culturen, het ondersteunen van de menselijke gezondheid en het aanpakken van klimaatverandering. Triodos Bank verwacht van ondernemingen dat zij hun verantwoordelijkheid nemen met betrekking tot het behoud van bosgebieden.

Wat wij geloven

- Bossen en andere ecosystemen zoals veengebieden en mangroven zijn van fundamenteel belang voor de toekomst van het milieu op lange termijn en voor het matigen van de klimaatverandering. Ontbossing, bosdegradatie en bosomvorming moeten worden teruggedrongen, in overeenstemming met het NDPE-beginsel en regelgevende maatregelen zoals de Europese ontbossingsverordening (EUDR)³³.
- Bossen leveren een breed scala aan producten en diensten die essentieel zijn voor de gezondheid, het welzijn en het overleven van mensen. Evenzo vormen bossen de basis van de economie, omdat ze de grondstoffen leveren die essentieel zijn voor veel sectoren. De aantasting ervan vormt een risico voor de waarde van de activiteiten van onze klanten en de ondernemingen waarin we investeren.
- De traceerbaarheid van wereldwijde grondstoffenketens is essentieel in de strijd tegen ontbossing. We moedigen bedrijven in relevante sectoren en hun financiers aan om te investeren in traceerbaarheidssystemen en duurzaamheidsgerelateerde informatieverschaffing, bijvoorbeeld via het Forests Disclosure-programma van het CDP.
- Wij eerbiedigen de eigendomsrechten van inheemse volkeren en getroffen gemeenschappen, met name in verband met arbeidsrechten en bedreigingen tegen verdedigers van land-, milieu- en mensenrechten in gebieden waar bosbouwactiviteiten plaatsvinden (zie ook onderwerp mensenrechten).

Leidend beginsel: Triodos Bank financiert of belegt alleen in bedrijven in relevante sectoren die niet bijdragen aan ontbossing voor de grondstoffenwinning en die het behoud of duurzaam beheer van bossen bevorderen.

33. NDPE staat voor No Deforestation, No Peatlands en No Exploitation (geen ontbossing, geen veengebieden en geen uitbuiting). Geen ontbossing (of geen bruto ontbossing) betekent dat er geen bosgebieden worden gekapt of omgevormd, terwijl netto nulontbossing het kappen of omvormen van bossen in één gebied toestaat, zolang elders een gelijkwaardig gebied wordt herbeplant. We hanteren 'geen ontbossing' om minimale omvormingen op locatieniveau mogelijk te maken voor optimale resultaten op het gebied van behoud en productie.

In de praktijk

Triodos Bank eist dat alle bedrijven die grote hoeveelheden houtproducten gebruiken, produceren of verhandelen (zoals de papier-, pulp- en bouwsector) deze producten laten certificeren, bij voorkeur door de FSC. Deze eis geldt echter niet voor bedrijven die kleine hoeveelheden van deze producten gebruiken, zoals bijvoorbeeld papier voor hun kantoorprinters.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Zich niet houden aan lokale, nationale en internationale wet- en regelgeving met betrekking tot grondstoffen die een risico op ontbossing met zich meebrengen (soja, rundvlees, hout, palmolie, rubber, koffie, cacao) in hun activiteiten en toeleveringsketen³⁴, of in geval van niet-naleving niet werken aan volledige en tijdige naleving.
- Verantwoordelijk zijn voor ontbossing of bosdegradatie door houtkapactiviteiten of andere conversie van ecosystemen in beschermde gebieden, veengebieden of andere belangrijke natuurgebieden³⁵, waaronder andere ecosystemen zoals savannes, mangrovebossen en wetlands.
- Aanzienlijke hoeveelheden soja, hout, palmolie, rubber, cacao en koffie of daarvan afgeleide producten produceren, verhandelen of gebruiken, en niet werken aan het vaststellen of halen van een doelstelling voor geen (bruto) ontbossing met een uiterste einddatum van 30 december 2020, of anderszins niet kunnen aantonen dat hun toeleveringsketen vrij is of zal zijn van ontbossing en conversie (DCF)³⁶.
- Aanzienlijke hoeveelheden rundvlees of leer produceren, verhandelen of gebruiken³⁷ en niet kunnen aantonen dat het rundvlees volledig vrij is van ontbossing en landconversie in de directe toeleveringsketen met als einddatum 30 december 2020, of afkomstig is uit bronnen met een laag risico³⁸.
- Eigen bossen³⁹ hebben die niet (in het proces

34. Voor bedrijven die in de Europese Unie actief zijn als exploitant van soja, rundvlees, hout, palmolie, rubber, cacao en koffie of daarvan afgeleide producten, betekent dit dat zij moeten voldoen aan de Europese wetgeving inzake preventie van ontbossing en zorgvuldigheid (EUDR) om ervoor te zorgen dat er na de uiterste datum van 30 december 2020 geen bruto-ontbossing van oerbos meer plaatsvindt.

35. Met inbegrip van HCS-bossen, UNESCO-werelderfgoedlocaties, Ramsar-wetlands, beschermde gebieden die vallen onder de IUCN-richtlijnen categorie I-IV of die bekend staan als gebieden met een hoge beschermingswaarde (HCV).

36. Een uiterste datum verwijst naar de laatste datum waarop ontginning van land heeft kunnen plaatsvinden. Een uiterste datum van 30 December 2020 betekent dus dat we geen activiteiten zullen financieren die verband houden met de genoemde grondstoffen en die hebben plaatsgevonden op land dat na 30 December 2020 is ontbost.

37. Er geldt een drempel van 5% van de bedrijfsinkomsten.

38. Bronnen met een laag ontbossingsrisico kunnen worden gebaseerd op de classificatie van laag risico van de Europese Unie in het kader van de ontbossingsverordening van de Europese Unie (EUDR), maar kunnen ook worden aangetoond met meer directe en historische ontbossingsgegevens.

39. Goed voor meer dan 10% van hun activa en/of 5% van de bedrijfsinkomsten.

van) gecertificeerd zijn op een manier die de biodiversiteit behoudt of verbetert en het leven van de lokale bevolking en werknemers ondersteunt, bij voorkeur door de Forest Stewardship Council (FSC).⁴⁰

- Aanzienlijke hoeveelheden primair hout of pulp produceren, verhandelen of gebruiken of niet 100% van die materialen uit gecertificeerde bossen, bij voorkeur FSC-gecertificeerd, kopen of daarnaar streven.
- Aanzienlijke hoeveelheden papier produceren, verhandelen of gebruiken in het productieproces van hun kernproducten of niet 100% uit gecertificeerde of post-consument gerecyclede bronnen kopen of daarnaar streven.

Zachte grondstoffen

Zachte grondstoffen zijn landbouwproducten zoals palmolie, soja, koffie, cacao en katoen. De productie van dergelijke landbouwproducten, die doorgaans worden geïmporteerd uit opkomende markten, brengt vaak aanzienlijke milieu- en sociale risico's met zich mee. Deze risico's kunnen bestaan uit ontbossing, verlies van biodiversiteit, bodemdegradatie, waterschaarste en schendingen van de mensenrechten, waaronder slechte arbeidsomstandigheden en ontheemding van lokale gemeenschappen.

Wat wij geloven

- Palmolie, soja, koffie, cacao, rubber en katoen zijn allemaal belangrijke gewassen die zowel de voeding of materiële behoeften van consumenten als het levensonderhoud van veel mensen over de hele wereld ondersteunen. De huidige productie, handel en het gebruik van deze grondstoffen zijn echter aanjagers van wereldwijde ontbossing.
- De grondstoffen moeten worden geteeld op een manier die het milieu niet significant schaadt en die ten goede komt aan werknemers en lokale gemeenschappen.
- We erkennen de waarde van internationale certificeringssystemen, hoewel deze geen volledige garantie bieden voor een duurzaam beheer van bossen en grondstoffen. Naast certificeringssystemen kijken we in het due diligence-proces ook meer rechtstreeks naar de milieu- en sociale praktijken en het beleid van organisaties.

Leidend beginsel: Triodos Bank financiert of investeert alleen in bedrijven die gecertificeerde zachte grondstoffen produceren, verwerken of verhandelen, die op een duurzame manier worden geproduceerd en verhandeld.

40. De voorkeur voor FSC betekent dat we alternatieve certificeringsprogramma's accepteren, maar dat we een organisatie of project dat FSC-certificering gebruikt, gunstiger beoordelen. Het Maleisische houtcertificeringsprogramma is geen geschikt alternatief.

In de praktijk

Triodos Bank eist van bedrijven in de consumptiegoederensector dat zij aantonen dat zij duurzame landbouw- en inkooppraktijken hanteren. Dezelfde eisen worden echter niet altijd uniform toegepast op bedrijven die kleine boeren ondersteunen in duurzame grondstoffenketens in opkomende markten.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Aanzienlijke hoeveelheden⁴¹ palmolie produceren, verhandelen of gebruiken in hun producten, maar geen lid zijn van de Round Table of Sustainable Palm Oil (RSPO) of geen beleid of doelstelling hebben voor 100% gecertificeerde of geverifieerde duurzame palmolie, of op een andere manier niet kunnen aantonen dat zij vergelijkbare duurzame landbouw- of inkooppraktijken hanteren.⁴²
- Aanzienlijke hoeveelheden⁴³ soja produceren, verhandelen of gebruiken in voedingsmiddelen of diervoederproducten en geen lid zijn van de Round Table for Responsible Soy, of geen beleid of doelstelling hebben voor 100% gecertificeerde duurzame soja bij de Roundtable of Responsible Soy association (RTRS) of ProTerra, of op een andere manier niet kunnen aantonen dat zij vergelijkbare duurzame landbouw- of inkooppraktijken hanteren.
- Aanzienlijke hoeveelheden natuurlijk rubber produceren, verhandelen of gebruiken als ingrediënt in hun producten (inclusief de automobielsector), maar geen lid zijn van het Global Platform of Sustainable Natural Rubber of niet kunnen aantonen dat zij een beleid hebben of aan het ontwikkelen zijn voor rapportage en due diligence met betrekking tot de traceerbaarheid en duurzaamheid van hun toeleveringsketen voor natuurlijk rubber.
- Aanzienlijke hoeveelheden katoen produceren, verhandelen of gebruiken in hun producten, maar geen lid zijn van een initiatief voor duurzaam katoen (bij voorkeur Organic Cotton Accelerator, OCC Garantie of Fair Trade-gecertificeerd) of geen bedrijfsbreed beleid of doelstelling hebben voor duurzaam katoen.
- Aanzienlijke hoeveelheden⁴⁴ koffie of cacao produceren, verhandelen of gebruiken, maar geen beleid of doelstelling hebben voor 100% certificering van hun producten door een duurzaam koffie- of cacaoinitiatief of certificeringsprogramma, waaronder Organic en UTZ/Rainforest Alliance, of geen

41. Er geldt een drempel van 5% van de bedrijfsinkomsten. Een soortgelijk beleid omvat een aantoonbare implementatie van een NDPE-beleid.

42. Geen ontbossing, geen omvorming van veengebieden en geen uitbuiting.

43. Voor 'aanzienlijke hoeveelheden' grondstoffen in deze sectie geldt een drempel van 5% van de bedrijfsinkomsten.

44. Voor zowel koffie als cacao geldt een drempel van 5% van de bedrijfsinkomsten.

vergelijkbaar bedrijfsbreed beleid of doelstelling hebben voor duurzame koffie of cacao in hun toeleveringsketens.

Winning en verwerking van materialen

De winning van niet-hernieuwbare hulpbronnen, zoals ijzer, aluminium en koper, maar ook andere metalen, mineralen en zeldzame aardmetalen (REE's), is essentieel voor de moderne industrie, maar is inherent niet duurzaam. Deze materialen zijn eindig en hun winning zal uiteindelijk leiden tot uitputting van deze bronnen.

Momenteel zijn de milieu- en sociale kosten van mijnbouw, waaronder habitatvernietiging, broeikasgasemissies, watervervuiling en energieverbruik, in veel gevallen zeer hoog. Hoewel recycling niet in alle dringende behoeften voorziet, is het een cruciale strategie gebleken om de vraag naar grondstoffen te verminderen. Momenteel voldoet het echter niet aan de wereldwijde vraag naar niet-hernieuwbare grondstoffen.

Wat wij geloven

- Triodos Bank ondersteunt bedrijven die zich richten op het herstellen in plaats van het uitputten van natuurlijke hulpbronnen. Bedrijven moeten maatregelen nemen zoals het maximaliseren van het efficiënte gebruik van hulpbronnen, het bevorderen van circulaire economiemodellen, het verbeteren van recycling inspanningen, en waar mogelijk het vervangen van niet-hernieuwbare hulpbronnen door duurzamere alternatieven.
- De rechtstreekse winning van niet-hernieuwbare hulpbronnen draagt in aanzienlijke mate bij aan de aantasting van het milieu door broeikasgasemissies, lucht- en waterverontreiniging, verlies aan biodiversiteit en bodemerosie. Waar mogelijk moeten bedrijven gebruikmaken van secundaire (niet-nieuwe) materialen. Als dat niet mogelijk is, kan Triodos Bank overwegen om bedrijven te steunen die blijf geven van het gebruik van innovatieve en duurzame mijnbouwmethoden, op voorwaarde dat zij hun ecologische voetafdruk actief minimaliseren, hun CO₂-uitstoot verminderen en prioriteit geven aan verantwoord beheer van hulpbronnen.
- Aan de wereldwijde vraag naar grondstoffen kan niet worden voldaan met alleen de huidige recyclingtechnologieën en -inspanningen. We moedigen bedrijven aan om te innoveren en te investeren in nieuwe technologieën die de afhankelijkheid van nieuwe materialen verminderen: duurzame materialen wetenschap, milieuvriendelijk productontwerp en extractieprocessen op basis van hernieuwbare energie.

- De winning en verwerking van materialen is vaak afhankelijk van ondoorzichtige toeleveringsketens die in veel regio's bijdragen aan ontbossing, vervuiling en sociale onrechtvaardigheid. Wij zijn van mening dat transparantie en traceerbaarheid van cruciaal belang zijn om naleving van mensenrechtennormen en verantwoord beheer van hulpbronnen te waarborgen.
- Het wijdverbreide gebruik van op aardolie gebaseerde polymeerplastic en de daaruit voortvloeiende vervuiling veroorzaken ernstige schade. Bedrijven moeten verantwoordelijk worden gehouden voor het verminderen van de productiecapaciteit van plastic, door het gebruik van onnodige plastic componenten te verminderen, zich te richten op alternatieve materialen (waaronder niet op aardolie gebaseerde kunststoffen), wegwerpplastic te elimineren en waar mogelijk recyclingtechnologieën te bevorderen.
- Er zijn plastictoepassingen waarbij we momenteel geen vervanging hebben voor op aardolie gebaseerde polymeren, omdat er geen geschikte alternatieven bestaan. Fabrikanten moeten echter beginnen met het vermijden van nieuwe, op aardolie gebaseerde polymeren als er voldoende vervangende materialen beschikbaar en toepasbaar zijn.

Leidend beginsel: Triodos Bank financiert bedrijven die zich inzetten om hun impact op het milieu te verminderen door verantwoord gebruik en beheer van natuurlijke hulpbronnen. Daarbij wordt voorrang gegeven aan bedrijven die de nadruk leggen op efficiënt gebruik van hulpbronnen, recycling, innovatie op het gebied van materialen en transparante, duurzame toeleveringsketens.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Conventionele olie en gas⁴⁵ en onconventionele olie en gas⁴⁶ winnen of produceren, waaronder ook het maken van productieapparatuur en op maat gemaakte onderdelen voor of het verlenen van essentiële producten en diensten aan de olie- en gaswinningsprocessen.
- Schaarse grondstoffen winnen of verwerken en geen maatregelen treffen om uitputting te voorkomen.

45. Een drempel van 5% van de bedrijfsopbrengsten is van toepassing.

46. Onconventionele olie omvat een verscheidenheid van zware en extra zware oliebronnen met een hogere viscositeitsgraad dan conventionele olie, die niet zo gemakkelijk stromen en daarom moeilijker te winnen zijn. Onconventionele olie omvat olie uit (teer)zand en schalieolie, en olie die wordt gewonnen in het Noordpoolgebied, alsmede brandstof die afkomstig is van 'gas to liquids'- en 'coal to liquids'-technologie. Onconventioneel gas, zoals schaliegas, gas uit kolenlagen, methaan uit kolenlagen en moeilijk winbaar gas, heeft een aanzienlijk groter milieueffect dan 'conventionele' gassen. Deze onconventionele gassen hebben een grotere CO₂-voetafdruk dan conventioneel gas, als gevolg van het complexere winningsproces (fracking) met een hoge energie-intensiteit en de aanzienlijke lekkage van methaan. Bovendien hebben deze onconventionele gaswinningsmethoden een aanzienlijk hoger risico op andere milieueffecten in vergelijking met conventionele gaswinning, meer specifiek het risico op verontreiniging van water, lucht of bodem door het gebruik van chemicaliën tijdens het proces.

- Metalen of mineralen verwerken en geen duidelijke milieueisen stellen aan de leveranciers of geen degelijk milieubeheersysteem hebben dat de toeleveringsketen omvat.
- Betrokken zijn bij mijnbouwactiviteiten met hoge milieurisico's, bijvoorbeeld diepzeemijnbouw, bergafgravingen, schaliegesteente-winning of asbestmijnbouw.
- Betrokken zijn bij de winning van uranium.
- Betrokken zijn bij de exploratie, winning, extractie, distributie of raffinage van steenkool of bruinkool⁴⁷.
- Actief zijn in de metaal- en mijnbouwindustrie en geen algemene milieubeheersystemen hebben ingevoerd die de meest relevante milieueffecten bestrijken (bodem-, water- en luchtverontreiniging, erosie en een mijnherstelplan) of geen lid zijn van de Internationale Raad voor Mijnbouw en Metalen (International Council on Mining and Metals - ICMM).
- Als de productie van plastic producten met behulp van nieuwe, op aardolie gebaseerde polymeren een aanzienlijk deel van hun activiteiten uitmaakt en de bedrijven plastic blijven gebruiken in toepassingen waarvoor er op grote schaal haalbare alternatieve materialen beschikbaar zijn, zonder hun plasticvoetafdruk te rapporteren en/of eerste stappen te ondernemen om hun voetafdruk van nieuw plastic te verkleinen en/of de transparantie te verbeteren.

In de praktijk

Triodos Bank investeert of financiert over het algemeen niet in de mijnbouwsector, maar kan wel investeren in nieuwe, koolstofarme winningsprojecten, mits deze ecologisch gecertificeerd en koolstofneutraal zijn en/of een reeks circulaire methoden toepassen. Triodos Bank kan ook investeren in bedrijven die zich richten op het recyclen van metalen en mineralen, wat onder de mijnbouwsector valt.

Klimaatverandering en energie

Klimaatverandering is een verandering van het klimaat ten gevolge van een aanhoudende stijging van de temperatuur op aarde, veroorzaakt door de accumulatie van broeikasgassen in de onderste lagen van de atmosfeer. Sinds de industriële revolutie hebben een wijdverbreid gebruik van fossiele brandstoffen, grootschalige ontbossing en bepaalde landbouwmethoden geleid tot een sterke stijging van de hoeveelheid broeikasgassen die vrijkomt. Deze emissies hebben geleid tot een aanhoudende stijging van de mondiale temperaturen, een proces aangeduid

als antropogene ("door de mens veroorzaakte") klimaatverandering. De gevolgen zijn al zichtbaar, met frequentere en ernstigere natuurrampen, zoals orkanen, droogteperioden, overstromingen en bosbranden. Een verdere stijging van de gemiddelde oppervlaktetemperatuur van de aarde zal dit proces versnellen en vormt een reële bedreiging voor onze kwetsbare ecosystemen en dus voor het leven op aarde.

Het huidige energiesysteem, speelt een centrale rol in deze crisis. De winning, productie, en verbruik van fossiele brandstof gebaseerde energie levert de grootste bijdrage aan de uitstoot van broeikasgassen, waardoor de klimaatverandering wordt verergerd. Naarmate de wereldwijde vraag naar energie en hulpbronnen blijft stijgen, zal de manier waarop we energie en hulpbronnen winnen, opwekken en gebruiken, bepalen of we de ergste gevolgen van deze crisis kunnen verzachten.

Wat wij geloven

- De klimaatverandering moet een halt worden toegeroepen om de gevolgen ervan voor de planeet en haar ecosystemen tot een minimum te beperken; hoe langer we wachten, hoe meer het zal kosten, dus er moet onmiddellijk worden ingegrepen. Triodos Bank staat achter het Akkoord van Parijs en het Klimaatpact van Glasgow om de wereldwijde temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C.
- Het behoud van bossen en andere ecosystemen, zoals veengebieden, speelt een belangrijke rol bij koolstofopslag en de vermindering van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen.
- Bedrijven moeten transparant zijn over hun CO₂-reductiedoelstellingen en bedrijven die hun broeikasgasemissies actief verminderen en overschakelen op koolstofarme technologieën zijn beter op de toekomst voorbereid dan hun concurrenten. Wij verwachten dat alle ondernemingen dit doen.
- Uitgebreide en transparante rapportage van Scope 1-, 2- en 3-emissies is waar mogelijk essentieel om klimaatverandering aan te pakken en duurzame bedrijfsvoering te bevorderen.
- Wij verzetten ons tegen lobbyactiviteiten van bedrijven die een effectief klimaatbeleid ondermijnen en zetten ons in om bedrijven te steunen die zich inzetten voor positieve klimaatmaatregelen.
- Kernenergie is - naar onze mening - niet de oplossing om de klimaatverandering aan te pakken, aangezien zij andere belangrijke problemen veroorzaakt, zoals kernafval en mogelijke nucleaire kernsmeltingen. Eén enkel ongeval kan ernstige gevolgen hebben voor zowel de samenleving als het milieu.

47. Er geldt een zero-tolerancebeleid.

Leidend beginsel: Wij financieren en beleggen alleen in bedrijven die zich bewust zijn van klimaatverandering en die geloofwaardige inspanningen leveren om hun uitstoot van broeikasgassen uit te bannen en zo snel mogelijk alternatieven te vinden voor niet-verminderbare uitstoot.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Inkomsten genereren uit kolengestookte elektriciteitsopwekking.
- Inkomsten genereren uit elektriciteitsopwekking uit olie en gas.⁴⁸
- Zich bezighouden met detailhandel in benzine.⁴⁹
- Actief zijn in energie-intensieve industrieën⁵⁰ en geen informatie verstrekken over tenminste hun scope 1 en 2 broeikasgasemissies en niet beschikken over een degelijk programma met duidelijke doelstellingen om de uitstoot van broeikasgassen te reduceren of voor een overgang naar 100% hernieuwbare energie in hun activiteiten (waar mogelijk). Wij eisen van bedrijven dat zij beleid hebben en programma's uitvoeren om hun invloed op de klimaatverandering te verminderen, dat zij duidelijke doelstellingen hebben voor de vermindering van hun CO₂-uitstoot, dat zij verslag uitbrengen over de geboekte vooruitgang en dat zij alternatieven vinden voor producten en diensten met een grote CO₂-voetafdruk.
- Energie uit plantaardige biomassa produceren, gebruiken of verhandelen als die biomassa concurreert met de voedselproductie, genetisch gemodificeerd is of afkomstig is van intensieve landbouw.⁵¹ Of in het geval van op hout gebaseerde biomassa, als die biomassa niet afkomstig is van duurzaam beheerde plantages of bossen – bij voorkeur FSC-gecertificeerd en bij voorkeur met aanvullende biodiversiteitsoverwegingen.
- Biobrandstoffen produceren, gebruiken of verhandelen indien de grondstoffen voor de biobrandstoffen niet hoofdzakelijk afkomstig zijn van stedelijk groenafval, bosresten of soortgelijke bioafvalstromen.
- Kernenergie, kerncentrales of specifieke onderdelen voor de productie van kernenergie produceren of verkopen.
- Verbruikte splijtstof vervoeren of opslaan.

48. Voor zakelijk bankieren, particuliere schuld- en aandelenposities geldt een drempel van 0%, terwijl voor beursgenoteerde aandelen en bedrijfsobligaties een drempel van 5% van de bedrijfsomzet geldt, evenals een maximale geïnstalleerde capaciteit van 5 gigawatt.

49. Er geldt een drempel van 10% van de bedrijfsinkomsten.

50. Energie-intensieve industrieën zijn industrieën waarin het energie-gebruik hoog is in verhouding tot de economische output. Belangrijke energie-intensieve sectoren zijn onder meer cement, kalk, staal, ijzer, glas, pulp, papier, aluminium en chemicaliën.

51. Er geldt een drempel van 5% van de bedrijfsomzet.

- Grootschalige activiteiten uitvoeren in de winningsindustrie, energievoorziening, productie of bouw en betrokken zijn bij privaat-publieke geschillenbeslechting tegen overheden.

In de praktijk:

Triodos Bank kan investeren in een supermarkt die benzine verkoopt op zijn terrein.

Genetische modificatie

Genetische modificatie betreft de kunstmatige verandering van genen. Genetisch gemodificeerde gewassen maken deel uit van de huidige voedselproductieketen, ook al zijn de milieugevolgen ervan nog niet uitvoerig onderzocht. Genetische modificatie van dieren zal naar verwachting ook ingang vinden in de voedselproductieketen. Genetische manipulatie wordt al op grote schaal gebruikt voor medische doeleinden bij onderzoek.

Wat wij geloven

- Triodos Bank erkent de voordelen van gentechnologie en de bijdrage daarvan aan de gezondheid van de mens en de kwaliteit van het leven, met name in de gezondheidszorg. Het gebruik van gentechnologie is echter ook omgeven met veel onzekerheden en risico's, en het is de vraag of het deel kan uitmaken van duurzame ontwikkeling.
- Er is een ethische grens aan het veranderen van de natuur, en wij zullen altijd een ethische evaluatie uitvoeren van het gebruik van genetische manipulatie in relatie tot de doeleinden en toepassingen.
- Triodos Bank gelooft in biologische voeding en landbouw, op basis van natuurlijke ecosystemen, waarbij de biodiversiteit in stand wordt gehouden en aandacht wordt besteed aan de gezondheid van mensen en het welzijn van dieren.
- De natuur is complex en inmenging in natuurlijke processen kan onvoorspelbare gevolgen hebben.
- Wij erkennen dat het in sommige gebieden moeilijk is GGO-vrije ingrediënten te verkrijgen, bijvoorbeeld in de VS.
- Mensen moeten altijd en overal de mogelijkheid hebben om te kiezen voor niet-genetisch gemodificeerd voedsel.
- Producten uit nieuwe technologieën moeten gebaseerd zijn op het voorzorgsbeginsel, dat ook een element is van het Protocol van Cartagena inzake bioveiligheid.
- Gemodificeerde voedings- en voedergewassen zijn niet de beste oplossing voor voedselschaarste.
- Bedrijven zijn verantwoordelijk voor het beperken van het gebruik van GGO's en voor het goedkeuren, ontwikkelen en bevorderen van alternatieven.

- Bedrijven hebben niet het recht om het eigendom op te eisen van al dan niet gemodificeerde natuurlijke stoffen.

Leidend beginsel: Triodos Bank kiest ervoor om het gebruik of de ontwikkeling van genetische modificatie en andere controversiële biotechnologieën door bedrijven niet te financieren.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Transgene voedingsmiddelen of voedselgewassen ontwikkelen of verkopen;
- Genetisch gemodificeerde voedselgewassen verwerken, tenzij het bedrijf de toepassing hiervan proactief beperkt of consumenten keuzevrijheid biedt;
- De voordelen van genetisch gemodificeerde voedingsgewassen benadrukken en niet het voorzorgsbeginsel hanteren.
- Zich actief verzetten tegen etiketteringsvoorschriften, waardoor transparante informatie en de keuzevrijheid van de consument worden belemmerd.
- Dieren genetisch modifieren voor niet-medische doeleinden.
- Dieren genetisch modifieren voor medische doeleinden terwijl er alternatieven beschikbaar zijn.
- Betrokken zijn bij xenotransplantatie van volledige organen.
- Betrokken zijn bij het klonen van dieren.

In de praktijk

Triodos Bank kan investeren in een levensmiddelenproducent die GM-voedingsingrediënten in zijn producten gebruikt, wanneer de onderneming haar klanten ook GM-vrije alternatieven biedt en wanneer zij het gebruik van GM-ingrediënten tracht te beperken. Triodos Bank kan ook investeren in een microfinancieringsinstelling die een lening verstrekt aan een landbouwer die mogelijk genetisch gemodificeerde zaden gebruikt. Maar wij zullen niet investeren in een bedrijf dat deze zaden produceert.

Gevaarlijke stoffen, verontreiniging en vervuiling

Gevaarlijke stoffen kunnen milieu- en gezondheidsproblemen veroorzaken, hetzij door accumulatie in de voedselketen, hetzij door acute toxiciteit. Verontreiniging heeft betrekking op het introduceren van micro- organismen, chemicaliën, giftige stoffen, afval of afvalwater in het milieu (lucht, water of bodem) met een zodanig concentratieniveau dat de gezondheid en bruikbaarheid van levende organismen achteruitgaan. Triodos Bank verwacht van ondernemingen dat zij het gebruik van gevaarlijke

stoffen, zoals bestrijdingsmiddelen, zoveel mogelijk beperken en zorgvuldig omgaan met afval.

Wat wij geloven

- Gevaarlijke stoffen kunnen het milieu ernstig schaden en natuurlijke processen verstoren.
- Gevaarlijke stoffen vormen een bedreiging voor de menselijke gezondheid en de kwaliteit van het leven.
- Ondanks de beschikbaarheid van alternatieven worden gevaarlijke stoffen nog steeds op grote schaal gebruikt in de landbouw en de industrie. Bedrijven zijn verantwoordelijk voor het terugdringen van het gebruik van schadelijke stoffen, en voor het aannemen, ontwikkelen en bevorderen van minder schadelijke alternatieven.
- Hoewel verontreiniging de oudste zorg op de milieuagenda is, blijft zij wereldwijd een belangrijk probleem en moeten we het milieu ertegen beschermen.
- Verontreiniging heeft nadelige gevolgen voor menselijke gemeenschappen, en deze gevolgen doen zich onevenredig veel voor onder armere gemeenschappen en in ontwikkelingslanden. Overal moeten mensen beschermd worden tegen besmetting.
- Industriële en commerciële activiteiten zijn verantwoordelijk voor de meeste verontreiniging. Bedrijven hebben de verantwoordelijkheid om besmetting van hun toeleveringsketens, productieprocessen en producten te voorkomen.

In de praktijk

Triodos Bank zal geen bedrijven financieren die pesticiden produceren. Echter, enig risico op pesticiden kan voorkomen bij bedrijven die pesticiden gebruiken in de toeleveringsketen, of indirect, via microfinanciering aan boeren in opkomende markten die gebruik kunnen maken van pesticiden.

Leidend beginsel: Wij beleggen in ondernemingen die zich bewust zijn van de gevaren van het gebruik van gevaarlijke stoffen, en in ondernemingen die minder schadelijke alternatieven invoeren, ontwikkelen en promoten. Wij beleggen in ondernemingen die blijk geven van besef en beheersing van besmettingsrisico's.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Actief zijn op plaatsen waar de potentiële negatieve gevolgen van de activiteiten onbeheersbaar zijn;
- Pesticiden produceren of verkopen⁵² of andere gevaarlijke stoffen die een bedreiging vormen voor het welzijn van mensen, dieren en het milieu.
- Betrokken zijn bij controverses in verband met

52. Een drempel van 5% bedrijfsinkomsten is van toepassing.

verontreiniging en gevaarlijke stoffen, en niet voldoende maatregelen hebben genomen, met gebruikmaking van de beste beschikbare technologieën (BBT)⁵³ voor preventie van vervuiling en beheer van gevaarlijke stoffen om toekomstige voorvallen te voorkomen.

- Zich niet houden aan strenge normen voor de verwijdering van gevaarlijk afval⁵⁴, waaronder de juiste opslag, behandeling en recycling van gevaarlijke bijproducten. Bedrijven moeten aantonen dat zij over beleid en technologieën beschikken om te voorkomen dat schadelijke stoffen in de lucht, de bodem of het water terecht komen.
- Stoffen produceren, gebruiken of verkopen die door internationale instanties als uiterst gevaarlijk of kankerverwekkend zijn geclassificeerd, zoals stoffen die in het VN-Verdrag van Stockholm inzake persistente organische verontreinigende stoffen (POP's)⁵⁵ zijn geïdentificeerd.
- Op zodanige wijze te werk gaan dat dit leidt tot ernstige en onomkeerbare milieuschade;
- De relevante internationale overeenkomsten op het gebied van productie en het gebruik van gevaarlijke of giftige stoffen niet naleven.⁵⁶
- De desbetreffende internationale overeenkomsten inzake de handel in chemische stoffen en chemisch afval niet naleven.⁵⁷
- Betrokken zijn bij de lozing van mijnbouwafval in rivieren of de diepzee.
- Een hoog risico lopen op verontreiniging en geen beleid en programma's hebben die streefcijfers en gegevens over verontreiniging bevatten, of geen producten en processen ontwikkelen en bevorderen die minder schadelijk zijn voor het milieu.

Water

De nadruk ligt hier op zoet water als hulpbron voor drinkwater, landbouw en industriële processen, en op de daarmee samenhangende schaarste die in sommige gebieden in de wereld al zichtbaar is. De wereldwijde vraag naar zoet water is in de afgelopen vijftig jaar verdubbeld en zal naar verwachting snel toenemen.

53. De beste beschikbare technologie of beste beschikbare technieken (BBT) is de door wetgevers of regelgevers goedgekeurde technologie om te voldoen aan outputnormen voor een bepaald proces, bijvoorbeeld ter voorkoming en bestrijding van industriële verontreiniging.

54. Afvalstoffen die vanwege hun chemische reactiviteit, giftigheid, explosiviteit, corrosiviteit, radioactiviteit of andere eigenschappen gevaarlijk zijn of kunnen zijn voor de gezondheid of het milieu.

55. Wij maken één uitzondering - het gebruik van DDT volgens de richtsnoeren van de Wereldgezondheidsorganisatie is aanvaardbaar omdat het in veel landen nog steeds als essentieel wordt beschouwd voor de beheersing van ziekteoverdracht door muggen.

56. Bijvoorbeeld, zoals voorgeschreven door het Protocol van Montreal.

57. Bijvoorbeeld, zoals voorgeschreven door het Verdrag van Bazel en het Verdrag van Rotterdam.

Wat wij geloven

- Toenemende (zoet)waterschaarste bedreigt het leven op aarde.
- Waterverontreiniging, verergerd door industriële activiteiten, vormt een aanzienlijke bedreiging voor ecosystemen en de volksgezondheid.
- In gebieden met waterschaarste kan de vraag naar zoet water leiden tot meer concurrentie om water tussen bedrijven, de bevolking in het algemeen, landbouw en ecosystemen.
- Triodos Bank moedigt bedrijven aan om hun watergebruik te beheersen en te beperken, om ervoor te zorgen dat de impact van hun watergebruik zo gering mogelijk is en om watervervuiling te voorkomen, door het toepassen van waterbeheerstrategieën en -programma's.
- Wij voeren een dialoog met bedrijven om hen te stimuleren tot het krijgen van inzicht in hun voetafdruk op het gebied van water en hen aan te zetten tot goed waterbeheer.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Actief zijn in water-intensieve sectoren, zoals de textielindustrie en landbouw, en geen maatregelen nemen om bij al hun activiteiten het gebruik van zoet water te beperken. De maatregelen kunnen onder meer betrekking hebben op de effectbeoordeling van waterschaarste en op waterrecycling.
- Nieuwe activiteiten starten in gebieden waar al waterschaarste heerst, waarbij die activiteiten zouden concurreren met de behoeften van de gemeenschappen.
- Actief zijn in sectoren met een hoog risico op waterverontreiniging zonder een duidelijke en meetbare toezegging te doen om waterverontreiniging te voorkomen, het waterverbruik te minimaliseren en de waterkwaliteit in de getroffen ecosystemen te herstellen.
- Dammen of waterinfrastructuurprojecten bouwen zonder te voldoen aan de World Commission on Dams (WCD) of het Hydropower Sustainability Assessment Protocol of een adequaat alternatief.

Governance

Corporate governance ziet op de structuur van regels, werkwijzen en processen die worden gebruikt om een onderneming te leiden en te besturen en om de belangen van alle belanghebbenden van de onderneming met elkaar in evenwicht te brengen. Goede corporate governance houdt in dat er binnen een onderneming een gedeelde filosofie en cultuur heerst, dat de principes en praktijken van bedrijfsethiek worden nageleefd, dat er interne controlemechanismen zijn en dat er goed productbeheer plaatsvindt. Relevante

kwesties voor corporate governance zijn onder meer transparantie van de onderneming, nauwkeurige en transparante boekhouding, eerlijke en evenwichtige beloning, ethische belastingposities, diversiteit en eerlijkheid, goed beheer van mogelijke belangenconflicten en geen schendingen van wetgeving, codes en conventies, zoals omkoping en corruptie.

Wat wij geloven

- Goede corporate governance-praktijken zijn van fundamenteel belang voor het besturen van een onderneming en voor transparantie en verantwoordingsplicht.
- Transparantie over de duurzaamheidseffecten van bedrijfsactiviteiten is van cruciaal belang voor belanghebbenden om een bedrijf ter verantwoording te roepen.
- Wat beloning betreft, gelooft Triodos Bank in de intrinsieke motivatie van medewerkers om goede werkwijzen te handhaven en streeft zij ernaar anderen met deze visie te inspireren. Buitensporige beloningen van bestuurders dragen bij tot maatschappelijke ongelijkheid.
- Good governance-normen ondersteunen transparantie (ook inzake belastingen), machtsverdeling, onafhankelijkheid van toezicht, billijke beloningsbeginselen en een focus op waardecreatie op lange termijn.
- Wij steunen het stakeholdermodel van corporate governance, dat bepaalt dat ondernemingen rekening moeten houden met de belangen van hun stakeholders (niet alleen die van hun aandeelhouders), zoals werknemers, klanten, leveranciers en auditors, alsook betrokken gemeenschappen.

Leidend beginsel: Triodos Bank financiert alleen ondernemingen die goede corporate governance werkwijzen naleven.

Transparantie, verslaglegging en beloning

Een nauwkeurige en transparante boekhouding, duidelijke rapportage over duurzaamheid en een degelijk (bestuurs)beloningsbeleid zijn van essentieel belang voor de gezondheid en reputatie van ondernemingen op lange termijn.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Betrokken zijn bij boekhoudkundige onregelmatigheden of onregelmatigheden op het gebied van beloningen waarbij zich aanzienlijke ethische/morele bezwaren voordoen en die duidelijk in strijd zijn met lokale of internationale normen op het gebied van best practices, waarbij de onderneming het nalaat geloofwaardige maatregelen te treffen.
- Buitensporige belonings- en vergoedingspakketten voor bestuurders hebben die niet voldoen aan lokale of internationale

normen van best practices.

- Geen duurzaamheidsinformatie openbaar maken die past bij de omvang en sector van de onderneming, bijvoorbeeld grote bedrijven moeten duurzaamheidsverslagen publiceren in overeenstemming met erkende kaders voor duurzaamheidsverslaglegging voor hun sector.

Corruptie

Corruptie betreft het misbruiken van macht ten einde de gang van zaken te wijzigen en kenmerkt zich over het algemeen door het geven, ontvangen of faciliteren van smeergeld of betalingen. Triodos Bank is van mening dat corruptie ernstige negatieve gevolgen kan hebben voor de maatschappij en het milieu, evenals voor de lokale, nationale en internationale economie.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Activiteiten ontplooiën in sectoren die met een hoog corruptierisico zijn aangemerkt en geen formeel beleid hebben waarin het risico van omkoping en corruptie wordt aangepakt of niet per geval aan een uitgebreid due diligence onderzoek worden onderworpen met betrekking tot omkopingsrisico's (zoals ngo's, commercieel vastgoed, energie, import/export). Naast dit beleid moeten ondernemingen die in de bouw- en engineeringsector actief zijn, programma's voor bedrijfsethiek hebben waarin corruptie wordt aangepakt.
- Betrokken zijn bij onregelmatigheden in verband met corruptie, omkoping of witwassen van geld.
- Er is geen duidelijk beleid om geen bijdragen te leveren aan politieke organisaties, of om hier volledig transparant over te zijn.
- Direct of indirect steekpenningen of andere onwettige voordelen beloven of aanbieden, om opdrachten of andere voordelen te verwerven of te behouden.

Belastingen

Triodos Bank is voorstander van een eerlijk en effectief belastingstelsel, waarin rekening wordt gehouden met de belangen van alle belanghebbenden en vindt dat belastingen moeten worden betaald in de landen waar de winsten worden gerealiseerd. Terwijl belastingontduiking de illegale praktijk is om geen belasting te betalen, is belastingontwijking niet illegaal en omvat het strategieën om belastingbetalingen te minimaliseren, zoals het registreren van een bedrijf in een rechtsgebied met gunstigere belastingstelsels dan het rechtsgebied waar de winst wordt gemaakt (ook wel belastingparadijzen genoemd). In vele gevallen is belastingefficiëntie wettelijk toegestaan en kan zij de financiële resultaten van de onderneming verbeteren, vooral op korte termijn. De langetermijngevolgen

van agressieve belastingplanning kunnen echter financiële, regelgevings- en reputatierisico's inhouden. Wij zijn van mening dat bedrijven transparant moeten zijn over hun bedrijfsstructuren en belastingverplichtingen en daarom relevante informatie openbaar moeten maken, zoals de uiteindelijke begunstigde, eigenaren, rapportage per land en belastingbesluiten of -geschillen.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Betrokken zijn bij belastingontwijkingsconstructies die aanleiding geven tot ernstige ethische of morele bezwaren en duidelijk in strijd zijn met lokale of internationale normen, en tegelijkertijd nalaten geloofwaardige maatregelen te nemen.
- Niet toegewijd zijn aan belastingtransparantie ten opzichte van (lokale) belastingautoriteiten en het brede publiek, en niet hun eerlijke deel aan belastingen betalen in de landen waar economische activiteiten plaatsvinden.

Schending van wetgeving

Wetgeving, codes en verdragen bieden het kader waarbinnen bedrijven legaal zaken kunnen doen en zijn van cruciaal belang voor de regulering van het gedrag van ondernemingen met betrekking tot hun effect op mens en milieu.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Betrokken zijn bij de schending van wetten en wetgeving, gedragscodes of conventies, tenzij er bewijs is van een structurele verandering binnen het bedrijf die leidt tot fundamentele veranderingen in gedrag.

Gelijkheid, diversiteit en inclusie

Gelijkheid, diversiteit en inclusie (EDI) houdt in dat er omgevingen worden gecreëerd waarin alle individuen eerlijk worden behandeld en gelijke kansen hebben om te slagen, ongeacht geslacht, genderidentiteit, seksuele geaardheid, ras, huidskleur, religie, nationale afkomst, politieke overtuiging, etniciteit, handicap, leeftijd, hiv/aids-status, moederschap/zwangerschap/ gezinsverantwoordelijkheid, lidmaatschap of activiteiten van een vakbond, of sociale achtergrond.⁵⁸ EDI helpt discriminatie, marginalisering en ongelijke behandeling op de werkplek en daarbuiten te voorkomen. Deze risico's houden rechtstreeks verband met internationaal erkende mensenrechten, zoals uiteengezet in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM), die het recht op gelijkheid, non-discriminatie en participatie op alle gebieden van de samenleving bevestigt. Een sterk streven voor EDI is

58. Dit zijn de intersectionele factoren die door de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) zijn aangemerkt als grond voor discriminatie.

fundamenteel verbonden met de ambitie van Triodos Bank om de menselijke waardigheid te bevorderen en met onze kernwaarde gelijkheid.

Wat wij geloven

- Iedereen heeft recht op gelijke behandeling, non-discriminatie en vrijheid van intimidatie of geweld. Dit omvat, maar is niet beperkt tot, gelijke wervingspraktijken⁵⁹, gelijke beloning⁶⁰, gelijke toegang tot producten en diensten⁶¹, gelijke kansen op carrièrevoortgang en professionele ontwikkeling, en gelijke toegang tot leidinggevende functies.
- Alle bedrijven hebben de verantwoordelijkheid om inclusie te bevorderen, basisrechten te beschermen en de beginselen van non-discriminatie, gelijke kansen en participatie te respecteren, zoals uiteengezet in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM), ILO-verdrag nr. 111 inzake discriminatie (werkgelegenheid en beroep) en de VN-richtlijnen inzake bedrijfsleven en mensenrechten. Dit houdt onder meer in dat zij niet alleen binnen hun eigen activiteiten, maar ook in hun hele waardeketen nagaan hoe deze beginselen worden nageleefd, door inclusieve praktijken te bevorderen op het gebied van due diligence, inkoop en relaties met leveranciers. Grotere bedrijven, of bedrijven die actief zijn in risicovolle sectoren of regio's, hebben meer invloed en worden geacht meer geformaliseerde systemen (bijvoorbeeld beleid en opleiding) in te voeren.
- Wij zijn van mening dat bedrijven gelijke beloning en inclusieve loopbaanontwikkeling actief moeten bevorderen door ongerechtvaardigde loonverschillen in kaart te brengen en aan te pakken, en door een evenwichtige vertegenwoordiging in leidinggevende functies te bevorderen – met name voor vrouwen en ondervertegenwoordigde groepen – door middel van transparant beleid, inclusieve praktijken en gerichte ondersteuning.

59. Een verdere uitwerking van niet-discriminerende wervingspraktijken is te vinden in de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen inzake verantwoord ondernemen (p. 31) en principe 2 van de Women's Empowerment Principles.

60. Het meten van de loonkloof tussen mannen en vrouwen is een cruciale eerste stap naar gelijke beloning. In de EU verplicht de richtlijn inzake loontransparantie (2022/2041) veel bedrijven om loongegevens openbaar te maken en loonverschillen tussen mannen en vrouwen aan te pakken. Opmerking: hoewel veel bedrijven die binnen de EU actief zijn, hieraan moeten voldoen, zijn sommige kleinere organisaties of organisaties buiten de EU nog niet aan deze regels onderworpen. Triodos Bank rapporteert ook over het niet-gecorrigeerde loonverschil tussen mannen en vrouwen in onze portefeuillefondsen, in overeenstemming met de SFDR (Principal Adverse Impact indicator #12).

61. Hoewel er niet expliciet wordt verwezen naar interacties met klanten, zijn de VN-richtlijnen voor bedrijven en mensenrechten van toepassing op alle bedrijfsactiviteiten, inclusief die waarbij klanten betrokken zijn, door hun focus op negatieve gevolgen voor de mensenrechten die verband houden met de activiteiten, producten of diensten van een bedrijf. Dit betekent dat van bedrijven wordt verwacht dat ze schendingen van de mensenrechten, zoals discriminatie of intimidatie, voorkomen, niet alleen in hun relaties met werknemers en leveranciers, maar ook in hun contacten met klanten.

Leidend beginsel: Triodos Bank financiert of investeert niet in bedrijven die betrokken zijn bij incidenten rondom discriminatie, intimidatie of uitsluiting, en verwacht van (grote) bedrijven dat zij systemen hebben om dergelijke risico's te voorkomen en inclusie en gelijke behandeling actief te bevorderen.

Triodos Bank sluit bedrijven uit die:

- Betrokken zijn bij of verband houden met ernstige of terugkerende gevallen van discriminatie, geweld, intimidatie of uitsluiting – onder meer bij werving, promotie of toegang tot diensten of voordelen – zonder adequate corrigerende maatregelen te nemen.

Triodos Bank sluit bovendien grote bedrijven uit die:⁶²

- Geen toegankelijke, veilige, tijdige en betrouwbare manieren bieden aan werknemers, klanten of andere belanghebbenden om hun bezorgdheid te uiten of incidenten van discriminatie, intimidatie of uitsluiting te melden — zoals een aangewezen contactpersoon, informele meldingskanalen of een vertrouwelijk klachten- of klokkenluidersmechanisme.
- Geen openbaar beleid hebben dat discriminatie, geweld, intimidatie en uitsluiting op basis van beschermde kenmerken (geslacht, ras, etniciteit, handicap, enz.) expliciet verbiedt en (bij voorkeur uitvoerbare) toezeggingen inzake inclusie en gelijke behandeling bevat, of geen adequate stappen ondernemen om een dergelijk beleid in te voeren.

In de praktijk

Van een kleine biologische boer in Nederland met geen of slechts een handvol werknemers wordt niet verwacht dat hij een formeel EDI-beleid heeft. Van een grote multinational wordt daarentegen wel verwacht dat hij over een duidelijk beleid en duidelijke systemen beschikt.

62. Voor grote bedrijven buiten de OESO-landen worden de criteria voor EDI per geval beoordeeld, waarbij rekening wordt gehouden met lokale omstandigheden en normen.

Het beleid van Triodos Bank in de praktijk

De minimumeisen van Triodos Bank zijn dynamisch en kunnen onderhevig zijn aan veranderingen als gevolg van wetgeving, openbaar debat, best practice-normen en gedrag van ondernemingen. Voorts kunnen betrokkenheid en een permanente dialoog met deskundigen, belangengroepen en maatschappelijke organisaties aanleiding geven tot beleidswijzigingen. De minimumeisen worden ten minste elke twee jaar getoetst om zo Triodos Bank in staat te stellen op de hoogte te blijven van nieuwe ontwikkelingen.

Sommige (controversiële) producten, diensten en activiteiten vallen niet onder een van de categorieën die in dit document worden beschreven, maar vormen wel een belangrijk obstakel voor duurzame ontwikkeling. Bovendien kunnen innovatie en wetenschappelijke ontwikkelingen het denken over positieve impact en de belemmeringen daarbij op dynamische wijze veranderen.

Triodos Bank behoudt zich het recht voor om ondernemingen uit te sluiten die betrokken zijn bij dergelijke producten, diensten en activiteiten. Ondernemingen die betrokken waren bij onregelmatigheden in verband met de minimumeisen of andere onderwerpen en die onvoldoende verbetering laten zien, kunnen ook worden uitgesloten.

Pas toe of leg uit

Triodos Bank past het 'pas toe of leg uit'-beginsel toe wanneer zij een uitzondering maakt op haar eigen beleid of op internationale normen en beginselen, en legt verantwoording af over een dergelijk besluit. Uitzonderingen kunnen zich voordoen wanneer de betrokkenheid van Triodos Bank een bedrijf of organisatie stimuleert om op korte termijn aan de gewenste duurzaamheidsnormen te voldoen. In dergelijke gevallen gelden strenge eisen, zoals een formele en publieke verbintenis om aan de normen te voldoen, ondersteund door een levensvatbare strategie, duidelijke doelstellingen en een realistisch tijdschema. Uitzonderingen kunnen zich ook voordoen wanneer een bedrijf op geloofwaardige wijze bezig is met een transitie om een leider te worden op het gebied van positieve impact/duurzaamheid, of wanneer de activiteiten en producten van het bedrijf van fundamenteel belang zijn om een transitie mogelijk te maken (bijvoorbeeld hernieuwbare energie). Voorts kunnen zich uitzonderingen voordoen wanneer activiteiten worden gefinancierd in een zeer complexe en moeilijke omgeving, bijvoorbeeld in gebieden met zwak bestuur.

Vanwege de rol en de aard van Triodos Bank is de impact van haar positieve benadering in de echte wereld afhankelijk van de samenwerking met haar zakelijke relaties, zoals de bedrijven en organisaties die Triodos Bank financiert en waarin Triodos Bank belegt. Deze en andere stakeholders dienen (de geest van) het beleid en de uitgangspunten van Triodos Bank zoals uiteengezet in dit document te respecteren en hun activiteiten dienovereenkomstig vorm te geven. Triodos Bank verwacht actief van haar zakelijke relaties dat zij voor hun bedrijf relevante onderdelen opnemen in hun interne procedures en inkoopbeleid, alsmede in contracten met onderaannemers en leveranciers. Triodos Bank dient haar missie door middel van de vaardigheden van en menselijke relaties met haar medewerkers. Een duidelijke bestuursstructuur is bedoeld om die vaardigheden en relaties te ondersteunen en te versterken en mag nooit worden gezien als een doel op zich.

Triodos Bank NV, september 2025

Bijlagen

Industriële normen en internationale codes en verdragen

Triodos Bank past de beginselen van vele normen, codes en conventies toe wanneer die relevant en evenredig proportioneel zijn of gebruikt deze normen en codes en conventies in onze prospect-, leveranciers- en portefeuillebeoordelingen (due diligence proces). Deze normen, codes en conventies omvatten, maar zijn niet beperkt tot:

Industriële normen

- IFC-prestatienormen
- FSC (hout, bosbouwproducten)
- ASC, MSC (vis, aquacultuur)
- Kimberleyproces (diamanten)
- Programma conflictvrije smelterijen
- Internationale Raad voor Mijnbouw en Metalen
- Biologische Katoenversneller
- Better Cotton Initiative (BCI)
- Cotton made in Africa (CmiA)
- Fairtrade-certificering
- Wereldcommissie voor dammen

Business codes

- OESO richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen
- VN richtlijnen voor Bedrijfsleven en Mensenrechten
- Verklaring van de ILO inzake de Fundamentele Principes en Rechten op het Werk (betreffende de acht fundamentele ILO-verdragen)
- Code van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) voor de marketing van vervangingsmiddelen voor moedermelk
- World Conservation Union (categorieën I-IV)
- De Rode Lijst van de IUCN
- United Nations Global Compact

Verdragen, conventies en verklaringen

Om in aanmerking te komen voor investeringen in staatsobligaties moeten landen de volgende verdragen ondertekenen en ratificeren:

- Universele Verklaring van de Rechten van de Mens
- Verdrag inzake de niet-verspreiding van kernwapens
- Verdrag inzake een alomvattend verbod op kernproeven
- Verdrag inzake chemische wapens
- Verdrag inzake biologische wapens
- Verdrag van Ottawa inzake het verbod op mijnen
- Verdrag van Oslo inzake clustermunities
- Verdrag inzake wapenhandel
- Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie

- Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten
- Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing
- Verdrag inzake de rechten van het kind
- ILO-verklaring inzake fundamentele beginselen en rechten op het werk
  - Klimaatakkoord van Parijs
  - Verdrag van Bazel
  - Verdrag inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten
  - Verdrag inzake biologische diversiteit, met inbegrip van het Protocol van Cartagena inzake bioveiligheid
  - Verdrag inzake migrerende soorten
  - Kaderovereenkomst inzake klimaatverandering
  - Protocol van Kyoto
  - Protocol van Montreal
  - Verdrag van Ramsar inzake watergebieden
  - Verdrag van Rotterdam
  - Verdrag van Stockholm
  - Verdrag ter bestrijding van woestijnvorming
  - Verdrag inzake het recht van de zee
  - Verklaring inzake de rechten van inheemse volkeren
  - UNESCO-verdrag inzake het werelderfgoed